

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

**FİZİKSEL ŞİDDET GÖREN KADINLARIN ÜST BİLİŞ VE DUYGU
DÜZENLEME GÜÇLÜKLERİNİN TRAVMA SONRASI STRES
BELİRTİLERİYLE İLİŞKİSİ**

Sultan Seyyide POLATER

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kahraman KIRAL

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Feride Özlem ELAGÖZ

(Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2024

ONAY SAYFASI**T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

2022011015 numaralı öğrencimiz olan **Sultan Seyyide POLATER** tarafından hazırlanan “**Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Üst Biliş ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Travma Sonrası Stres Belirtileriyle İlişkisi**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **PSİKOLOJİ** Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Jüri Başkanı.: Dr. Öğr. Üyesi **Ufuk KOCATEPE AVCI**
(Tez Danışmanı)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. Ğçi - Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi **Kahraman KIRAL**

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi **Feride Özlem ELAGÖZ**
(Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

10.06.2024

Prof. Dr. **Murat KOÇ**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

04.07.2024

Sultan Seyyide POLATER

İTHAF

Bu tez çalışmamı her zorluğa rağmen mücadeleyi bırakmayan kadınlara ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Okuma öğrenme ve kendini geliştirme konusundaki hevesim çocukluk yıllarımdan gelmektedir. Eğitim öğretim yıllarım boyunca özellikle Yüksek Lisans sürecimde en büyük desteği her zaman veren değerli aileme teşekkür ederim. Onların desteği bu yolda ilerlerken yükümü hafifletmeleri olmadan nasıl yapardım bilmiyorum.

Tez konum olarak bu değerli çalışma için fikir veren ve bilgi birikimiyle destekleyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI ya teşekkürlerimi sunarım.

Zorlandığım, birçok kez bocalağım noktada desteklerini esirgemeyen, özellikle veri toplama sürecinde yardımcı olan sevgili çalışma arkadaşlarıma bu destekleri için çok teşekkür ederim.

Ne kadar uzakta da olsa bu süreçte deneyimleriyle yardım eden sürekli motive eden ortağım sevgili eşim Mustafa POLATER e teşekkür ederim.

Son olarak bunları muhtemelen okumayacak olsalar bile bu tezin ana kaynakları tüm danışanlarımıza bu araştırma için gönüllülükle katılarak destek verdikleri ve deneyimlerini aktardıkları için teşekkür ederim.

Sultan Seyyide POLATER

ÖZ**FİZİKSEL ŞİDDET GÖREN KADINLARIN ÜST BİLİŞ VE DUYGU
DÜZENLEME GÜÇLÜKLERİNİN TRAVMA SONRASI STRES
BELİRTİLERİYLE İLİŞKİSİ****Sultan Seyyide POLATER****Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı****Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI****Haziran 2024, 100 sayfa**

Fiziksel şiddete maruz kaldığı için Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran kadınlarda travma sonrası stres belirtileri (TSSB) ile üst biliş ve duygu düzenleme güçlüklerinin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın evrenini, Mersin ilinde ikamet eden ve fiziksel şiddete maruz kalan kişilerden 18 yaş üstü 117 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada fiziksel şiddete maruz kalan kadınların üst-biliş düzeylerini belirlemek için "Üst Biliş Ölçeği-30", duygu düzenleme güçlüklerinin düzeylerini ölçmek için "Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği", kadınların travma sonrası stres belirtilerinin düzeyini ölçmek için "Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği" ve araştırmacı tarafından düzenlenen Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. İlişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmanın normal dağılım göstermesinden dolayı parametrik testlerle işlem yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda üst biliş alt boyutlarından olumlu inanç, bilişsel güven, kontrol edilmezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık alt boyutunun anlamlı düzeyde yordamadığı fakat kontrol ihtiyacı alt boyutunun anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Çalışmanın bir diğer bulgusuna bakıldığında duygu düzenleme gücü ve travmatik stres belirtileri alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Katılımcıların çalışma, medeni, eğitim, şiddet uygulayan ile ilişkisi ve şiddet görme sıklığı puanları ana

değişkenlere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırmanın sonuçları ilgili alan yazın kapsamında tartışılarak ileride yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Üst biliş, duygu düzenleme güçlüğü, travma sonrası stres, fiziksel şiddet

ABSTRACT**THE RELATIONSHIP OF METACOGNITION AND EMOTION
REGULATION DIFFICULTIES WITH POSTTRAUMATIC STRESS
SYMPTOMS IN WOMEN SUBJECTED TO PHYSICAL VIOLENCE****Sultan Seyyide POLATER****Master Thesis, Department of Psychology****Advisor: Dr. Ufuk KOCATEPE AVCI****June 2024, 100 pages**

In this study, it is aimed to investigate the relationship between post-traumatic stress symptoms (PTSD) and metacognitive and emotion regulation difficulties in women who applied to Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi because they were exposed to physical violence. The universe of the research consists of 117 women over the age of 18 who are residents of Mersin province and who have been subjected to physical violence. The "Metacognition Scale-30" will be used to determine the metacognitive levels of women subjected to physical violence, the "Difficulties in Emotion Regulation Scale" will be used to measure the levels of emotion regulation difficulties, the "Traumatic Stress Symptoms Scale" was used to measure the level of post-traumatic stress symptoms of women and the researcher used the prepared Demographic Information Form was used. Data obtained from participants. The data obtained from the participants were analyzed with SPSS program. Parametric tests were used due to the normal distribution of this study, which was conducted using the relational screening method. It was found that positive belief, cognitive trust, uncontrollability and danger from the metacognitive sub-dimensions of women exposed to physical violence could not predict the cognitive awareness sub-dimension at a significant level, but the need for control sub-dimension predicted it at a significant level. Another finding of the study was that a significant correlation was detected between the difficulty in emotion regulation and traumatic stress symptoms sub-dimensions. It was found that the participants' work status, marital status, educational status, relationship

with the perpetrator and frequency of violence scores did not differ according to the main variables. The results of the research were discussed within the scope of the relevant literature and suggestions were made for future studies.

Keywords: Metacognition, emotion regulation difficulties, post-traumatic stress, physical violence

ÖN SÖZ

Şiddet toplumun her kesiminden bireyin yaşayabildiği, geçmişten günümüze her daim üzerine konuşulan ve araştırmalar yapılan bir konudur. Kadınların maruz kaldıkları şiddet sonrası travmatik stres belirtileri gösterdikleri görülmektedir. Üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğü'nün travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisi yönünde araştırmalar kısıtlıdır. Bu doğrultuda bu çalışmanın ilgili alanyazındaki bu önemli eksikliği gidereceği düşünülmektedir. Çalışmaya katılan, veri toplanma sürecinde desteği olan ve çalışmaya katkı sağlayan herkese içtenlikle teşekkür eder, çalışmanın psikoloji alanına katkı sağlamasını gönülden dilerim.

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY SAYFASI.....	ii
ETİK BEYANI.....	iii
İTHAF.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xv
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
EKLER LİSTESİ.....	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Arka Planı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Problemi.....	2
1.4. Araştırmanın Alt Problemi.....	2
1.5. Araştırmanın Önemi.....	3
1.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	4

1.7.	Araştırmanın Sayıltıları.....	5
1.8.	Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	5
1.9.	Tanımlar.....	5
2.	KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1.	Şiddet Kavramı.....	7
2.1.1.	Fiziksel Şiddet.....	9
2.1.2.	Kadına Yönelik Şiddet.....	10
2.1.3.	Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Neden ve Sonuçları.....	10
2.2.	Üst Biliş Kavramı.....	11
2.3.	Duygu Düzenleme Kavramı.....	13
2.3.1.	Duygu Düzenleme Güçlüğü.....	14
2.4.	Travma Kavramı.....	15
2.4.1.	Travma Sonrası Stres.....	16
2.5.	Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	16
3.	YÖNTEM	19
3.1.	Katılımcılar.....	19
3.2.	Araştırmanın Modeli.....	21
3.3.	Araştırmanın Evren ve Örnekleme.....	21
3.4.	Araştırmanın Yapılışı (Prosedürü).....	21
3.5.	Veri Toplama Araçları.....	22
3.5.1.	Demografik Bilgi Formu.....	22
3.5.2.	Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği.....	22
3.5.3.	Üst Biliş 30 Ölçeği.....	23

3.5.4. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği.....	24
3.6. Verilerin Analizi.....	25
4. BULGULAR.....	26
4.1. Veri Setinin Uygunluğu.....	26
4.2. Betimsel İstatistikler.....	26
4.3. Grup Farkları.....	28
4.3.1. Bağımsız Gruplar T Testleri.....	28
4.3.1.1. Çalışma Durumuna İlişkin Bulgular.....	28
4.3.2. Varyans Analizleri (ANOVA).....	30
4.3.2.1. Medeni Duruma İlişkin Bulgular.....	31
4.3.2.2. Öğrenim Durumuna İlişkin Bulgular.....	32
4.3.2.3. Yakınlık Derecesine İlişkin Bulgular.....	34
4.3.2.4. Şiddet Sıklığına İlişkin Bulgular.....	35
4.4. Değişkenler Arası İlişkiler.....	37
4.4.1. Korelasyon Analizleri.....	38
4.4.2. Çoklu Regresyon Analizleri.....	42
4.4.2.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Alt Boyutları İle Regresyon Analizleri.....	42
4.4.2.1.1. Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu.....	43
4.4.2.1.2. Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutu.....	43
4.4.2.1.3. Kaçınma Alt Boyutu.....	43
4.4.2.1.4. Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu.....	43

4.4.2.2. Üst Biliş Ölçeği Alt Boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Alt Boyutları ile Regresyon Analizleri.....	44
4.4.2.2.1. Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu.....	45
4.4.2.2.2. Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutu.....	45
4.4.2.2.3. Kaçınma Alt Boyutu.....	46
4.4.2.2.4. Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu.....	46
5. TARTIŞMA VE YORUM.....	47
5.1. Grup Farkları.....	47
5.1.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Alt Boyutları İle Regresyon Analizi.....	48
5.1.2. Üst Biliş Ölçeği Alt Boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Alt Boyutları İle Regresyon Analizi.....	49
5.2. Korelasyon Analizi.....	51
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	66

KISALTMALAR

- AB : Avrupa Birliği
- Akt. : Aktaran
- ASHB : Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Bkz. : Bakınız
- DDZÖ : Duygu Dzenlemede Zorluklar Ölçeği
- DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
- KSGM : Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- ŞÖNİM : Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü
- TDK : Türk Dil Kurumu
- TKDF : Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
- TSBÖ : Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği
- UN : Birleşmiş Milletler (BM)
- UBÖ-30 : Üst Biliş Ölçeği 30
- Vb. : Ve Benzeri
- 6284 s.Kn : 6284 Sayılı Kanun

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Özellikler.....	20
Tablo 2. Ölçek Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistiksel Bulgular.....	27
Tablo 3. Çalışma Durumuna Yönelik Bağımsız Gruplar T Testleri Sonuçları.....	29
Tablo 4. Medeni Duruma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi.....	31
Tablo 5. Öğrenim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi.....	34
Tablo 6. Yakınlık Derecesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi.....	35
Tablo 7. Şiddet Sıklığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi.....	36
Tablo 8. Değişkenler Arası Korelasyon İlişkisi.....	41
Tablo 9. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 1.....	42
Tablo 10. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 2.....	43

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.** Son 12 Aylık Dönemde Eşi Veya Birlikte Olduğu Erkeklerin Fiziksel Şiddetine Maruz Kalmış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi 10
- Şekil 2.** Üst Biliş.....12

EKLER LİSTESİ

Ek A. Tez Etik Kurul Onay Formu.....	66
Ek B. Bilgilendirilmiş Gönüllülük Onam Formu	69
Ek C. Demografik Bilgi Formu	70
Ek D. Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği.....	71
Ek E. Üst Biliş 30 Ölçeği.....	74
Ek F. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği	75
Ek G. SOBE Tez Etik İzin İstek Yazısı	77
Ek H. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin İstek Yazısı	78
Ek I. Tez Anket İzin Yazısı.....	79
Ek İ. Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü İzin Yazısı.....	80
Ek J. Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İzin Yazısı	81
Ek K. Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı İzin Yazısı	82

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Her yıl neredeyse bir milyondan fazla insan kendisine, bir başkasına veya bir topluluğa doğrultulan şiddet sonucu fiziksel sağlığı zarar görmekte hatta hayatını kaybetmektedir (Krug vd., 2002). İnsan hakları ihlali, bir halk sağlığı problemi, temeli cinsiyete dayalı güç dengesizliği içeren kadına yönelik şiddet geçmişten günümüze devam etmekte ve küresel bir sorun haline gelmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2006, Salaçin ve Demiroğlu, 2009). Şiddet kavramıyla ilgili literatür incelendiğinde birçok araştırmanın yer aldığı görülmektedir.

2015 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonucunda Türkiye’de yaklaşık olarak her 10 kadından 4 ünün partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı ortaya konulmuştur (Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2014). Kadına yönelik şiddet kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilenmektedir. Şiddet gören kadınlar travma sonrası stres belirtileri gösterebilmekte ve bu belirtilerle duygularını düzenlemede güçlükler yaşayabilmektedir. Aynı zamanda kadınlar şiddet döngüsü içerisinde olumsuz bilişsel düşünceler oluşturabilmekte ve işlevsel olmayan inançlara odaklanabilmektedir. Literatürde şiddet kavramı ile duygu düzenleme güçlükleri, üst biliş ve travma sonrası stres belirtileri değişkenleri ile ilgili çalışmalar bulunmakta fakat bu üç değişkenin bir arada incelendiği çalışma oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın alana katkıda bulunması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Kadına yönelik fiziksel şiddet sonucu travma sonrası stres belirtileri ile üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin ilişkisini araştıran araştırmalar kısıtlıdır. Bu bağlamda yapılacak araştırma fiziksel şiddetin kadın üzerindeki farklı değişkenlerin etkisi analizi için önem taşımaktadır. Bu araştırmada, fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üstü

kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğü'nün travma sonrası stres belirtilerine yönelik araştırılması amaçlanmıştır. Bu açıdan literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Kadınlar geçmişten günümüze, dünyanın herhangi bir yerinde, statü farketmeksizin evde, iş yerinde, sosyal ortamda birçok sorun yaşayabilmektedirler. Bu nedenle aile içinde veya sosyal yaşantılarında şiddet, istismar, taciz gibi fiziksel, duygusal ve psikolojik ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilecek durumlara maruz kalabilmektedirler. Avrupa Birliği'nin (AB) 28 üye devletinde 42.000 kadınla yapılan görüşmede her beş kadından birinin (%22) 15 yaşından itibaren partneri dışında birinden fiziksel şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır (FRA, 2014). Şiddet kişinin kendisine yönelik kişiler arası veya topluluklar arası yaşanabilmektedir. Bunların arasında ise genel anlamda gündemde olan aile içi şiddet ve aile içi şiddetin alt kategorisinde yer alan kadına yönelik şiddettir.

Üst biliş bireylerin günlük hayatta işlevlerini sürdürürken düşünme sürecini izlemesi ve kontrol edebilme yeteneğidir. Duygu düzenleme kavramı ise insanların herhangi bir durumla karşılaştığında hedefe yönelik duygularını ifade yeteneğidir. Şiddet mağduru kadınlar hem travmatik bir durumla karşılaştığında düşünme süreci olumsuz yönde olabilmekte ve duygu düzenleme güçlüğü yaşayabilmektedir. Bu düşünce de bizim araştırma problemimiz haline gelmektedir.

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmada aşağıda yer alan alt problemlere de cevap aranmıştır:

- Fiziksel şiddet gören kadınların üst bilişleri demografik özelliklerine göre (yaş, eğitim durumu, psikiyatrik tanı, çalışma durumu, şiddet uygulayan kişi ile ilişkisi, şiddet görme sıklığı, medeni durum) değişmekte midir?

- Fiziksel şiddet gören kadınların duygu düzenleme güçlükleri demografik özelliklerine göre (yaş, eğitim durumu, psikiyatrik tanı, çalışma durumu, şiddet uygulayan kişi ile ilişkisi, şiddet görme sıklığı, medeni durum) değişmekte midir?
- Fiziksel şiddet gören kadınların travma sonrası stres belirtileri demografik özelliklerine göre (yaş, eğitim durumu, psikiyatrik tanı, çalışma durumu, şiddet uygulayan kişi ile ilişkisi, şiddet görme sıklığı, medeni durum) değişmekte midir?
- Fiziksel şiddet gören kadınların üst bilişleri travma sonrası stres belirtilerini yordamakta mıdır?
- Fiziksel şiddet gören kadınların duygu düzenleme güçlükleri travma sonrası stres belirtilerini yordamakta mıdır?
- Fiziksel şiddet gören kadınların üst bilişleri ile duygu düzenleme güçlüklerinin travma sonrası stres belirtileri arasında ilişki var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma literatürde mevcut çalışmaların incelenmesi sonucu daha sınırlı katılımcılarla yürütülmüştür. Şiddet gören kadınlar yaşamış oldukları travmatik olay sonrasında olumsuz düşünce süreçleri ile birlikte duygu düzenlemede güçlük yaşayabilmektedir. Yaşanan bu durum kişilerin ruhsal ve fiziksel sağlığını etkileyebilmekte ve kişilerin şiddet döngüsünün devam etmesine neden olabilmektedir. Bu sebeplerle fiziksel şiddet gören kadın katılımcılarla yapılarak travma sonrası stres belirtileri, duygu düzenlemede zorluklar, üst biliş alanlarına doğrudan katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında araştırmanın ileride oluşturulabilecek programlara katkı vereceği düşünülmektedir. Aynı zamanda alanda çalışan uzmanlara şiddet mağduru kadınlarla oluşturulacak müdahale programlarına katkıda bulunabileceği ön görülmektedir.

1.6. Araştırmanın Hipotezleri

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üstü kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğü'nün travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisini araştırılan bu araştırmada sınanan hipotezler aşağıdaki gibidir:

- 1) Katılımcıların üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri puanları çalışma durumuna göre değişmektedir.
- 2) Katılımcıların yaşları ile üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- 3) Katılımcıların üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri puanları medeni durumlarına göre farklılaşmamaktadır.
- 4) Katılımcıların üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri puanları şiddet sıklıklarına göre farklılaşmamaktadır.
- 5) Katılımcıların üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri puanları şiddet uygulayan kişi yakınlık derecesine göre farklılaşmamaktadır.
- 6) Katılımcıların üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri puanları öğrenim durumlarına göre farklılaşmamaktadır.
- 7) Katılımcıların üst biliş puanları ile travmatik stres belirtileri puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 8) Katılımcıların duygu düzenlemede zorluklar ile travmatik stres belirtileri puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- 9) Katılımcıların duygu düzenlemede zorluklar puanı travmatik stres belirtileri puanını yordamaktadır.
- 10) Katılımcıların üst biliş puanı travmatik stres belirtileri puanını yordamaktadır.

1.7. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmanın örneklem grubu olan Mersin ŞÖNİM e başvuran fiziksel şiddet gören 18 yaş üstü kadının araştırmanın örneklem grubunun Mersin ili içerisinde ikamet eden kadınların evrenini temsil ettiği öngörülmektedir..

1.8. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Araştırmanın verileri Mersin ilinde yaşamakta olup fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar ile sınırlıdır. Bu nedenle çalışma verileri genelleştirilemez. Dış geçerlilik kısmına bakıldığında nispeten küçük bir örneklem büyüklüğünün kullanılması yer almaktadır. Bu da bulguların Türkiye'nin daha geniş nüfusuna genellenebilirliğini sınırlamaktadır.

- İç geçerlilik kısmında, öz bildirim ölçümlerinin kullanımını ve veri toplama sürecini içerdiğinden öz bildirim ölçümlerinin bireylerin ilgili konulara ilişkin subjektif algılarına dayandığı ve bazı katılımcıların dürüst yanıtlar vermek yerine başkaları tarafından olumlu görüleceğine inandıkları şekilde yanıt verme eğilimleri araştırmayı sınırlamaktadır.

- Araştırma zaman olarak 2024 Mart ve 2024 Mayıs ayları aralığında sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

Çalışmamızın temel kavramlarına ait bazı tanımlar aşağıdaki gibidir;

Şiddet: Kişinin insanlara, hayvanlara veya eşyalara güç uygulayarak acı, hasar veya ölümlle sonuçlanabilen her türlü davranıştır (Merriam-Webster, 2019). Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tanımlamasına göre ise şiddet kişinin kendisine, bir başka kişiye veya topluluğa karşı fiziksel bir güç kullanarak veya tehdit yoluyla psikolojik hasar, yaralanma veya ölümlle sonuçlanan veya sonuçlanma ihtimali yüksek olan davranışlardır (Krug ve ark., 2002). Birleşmiş Milletler'in (UN) kadına yönelik şiddet

tanımına baktığımızda ise cinsiyete dayalı olarak kadınların orantısız bir şekilde maruz kaldığı fiziksel, ruhsal veya cinsel hasar veren veya verebilecek olan her türlü eylem olarak görülmektedir (United Nations [UN], 2006). Aile içi şiddete bakıldığında ise çocuk, yaşlı olmak üzere özellikle erkek partnerin kadına uyguladığı şiddeti içeren bir kavram olduğu belirtilmektedir (Polat, 2016).

Fiziksel Şiddet: Bireyin başka bir kişi ve grup tarafından zarar vermek amacıyla fiziksel güç kullanmaya yönelik davranışlarını içerir (Özbey, 2012). Kadına yönelik fiziksel şiddet ise fiziksel bir güç kullanarak kadının iradesi dışında yaralama ve ölüme yok açan her türlü fiziksel davranışı içermektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016). İtip kalkmak, tokatlamak, vurmak, kesici ve/veya delici aletle yaralamak, öldürmek gibi davranışlar fiziksel şiddetin tanımına uymaktadır.

Üst Biliş: Kişinin bilişsel süreçleri hakkında değerlendirme, düzenleme ve yönlendirme yapma noktasında kontrolünün bulunduğu bir sistem olarak tanımlanabilmektedir (Tosun ve Irak, 2008). Üst biliş Wengrowicz vd. (2018) tarafından kişinin kendi bilişsel süreçlerini anlama ve izleme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Duygu Düzenleme Güçlüğü: Gratz and Roemer (2004) duygu düzenlemeyi tanımlarken bireyin hedefe yönelik bir davranışı sergilerken duygusal tepkilerin olması bu tepkileri gözlemlemesi, ölçerek değerlendirmesi ve modüle edebilmesiyle ifade etmektedir. Bir başka tanım ise bireyin tetikleyici bir uyarak karşısında duygusal bir yanıt verirken duygularını düzenlemesinde ve kontrol etmesinde yetersiz kalması olarak tanımlanmaktadır (Arabacı vd. 2018).

Travma Sonrası Stres: Birçok insan yaşamı boyunca en az bir kez şiddet ya da yaşamını tehdit eden bir duruma maruz kalmaktadır (Ozer ve ark. 2003, akt. Bonanno, 2008). Travmatik bir olaya maruz kalan insanlar duygusal, davranışsal ve bedensel şekilde duruma uygun olan tepkiler verirler. Bu tepkiler kişiden kişiye değişmekle birlikte bazen kısa süre içinde bazense aradan uzun zaman geçse de hala ilk etkisini koruyarak devam edebilir. Travmatik stres belirtilerin uzun süreli devam etmesi ise kişide Travma Sonrası Stres Bozukluğu ortaya çıkabilmektedir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Şiddet Kavramı

Şiddet terimi sosyal bilim alanında son yıllarda ilgi duyulan olguların başında gelmektedir (Kocacık ve Çağlayan, 2009). Türk Dil Kurumu'nda şiddetin karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma ve kaba güç olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı'nda (2021) şiddet "Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlandığı görülmektedir. Bireylerin şiddet davranışı göstermesinde birden fazla etken olabilmektedir. Şiddete neden olan unsurlar literatürde fizyolojik özellikler, zararlı madde kullanımı, kitle iletişim araçları, aile, engellenme, cinsiyet, kişilik yapısı ve çevresel faktörler olarak geçmektedir (Oğuz, 2023). Şiddetin nedenlerine bakıldığında hem fizyolojik hem de biyolojik farklılıkların cinsiyetler arası şiddet davranışını etkilediği söylenebilir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi bulunan tüm kadınlara karşı şiddetin önlenmesine yönelik çalışan kanun 20 Mart 2012 de yürürlüğe girmiştir. Şiddetin önlenmesi ve tekrarından korunması için 6284 s. Kn kapsamında düzenlenen iş ve işlemlerin yürütülmesi Kanunun uygulanması sırasında meydana gelen aksaklıkların giderilmesinde önemli işlevleri bulunan pek çok genelge yayımlanmıştır. 6284 s. Kn ile tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin 7/24 esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'ler (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü) de etkin olarak çalışmaktadır.

Yapılan bir araştırma cinsiyetler arası ölüm oranında yaklaşık olarak %39 oranında kadın ölümlerinin birlikte olduğu partnerler tarafından işlendiğini ortaya koymaktadır (Stöckl ve ark., 2013). Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi İstatistik Bölümü tarafından yayınlanan “Dünya’da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler” raporunda 15-49 yaşları arasındaki kadınların %18 inin son 12 ayda partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı yer almaktadır (UNDESA, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü nün (WHO) araştırmasında 2018 yılında dünya çapında yaklaşık olarak %30 oranında 15 yaş üstü kadınların hayatları süresince birlikte oldukları partnerleri veya partnerleri olmayan erkekler tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (WHO, 2018).

Aile içi şiddetin özellikle boyutlarını ve etkilerini değerlendirmek zor olabilmektedir. Aile içi şiddet beraberinde gizlilik, utanç, suçluluk ve korku duygularını da beraberinde getirmesi sebebiyle araştırmalardaki şiddete maruz kalan kişilerin sayısı bilindiğinden daha fazla olması muhtemeldir (Dunkley and Philips, 2015). Şiddetin oranlarının gitgide artmasıyla verilere bakıldığında önemli bir kısmının kadınlara yönelik olduğu ve yakın ilişkiler bağlamında gerçekleştiği görülmektedir (Fanslow ve Robinson, 2004).

WHO (World Health Organization), Dünya Şiddet ve Sağlık Raporunda (2018) şiddeti tanımlarken kendine yönelik, kolektif şiddet ve kişiler arası olmak üzere üç gruba ayırmaktadır. Kendine yönelik şiddet ölüm de dahil olmak üzere intihar girişimleri, kendine zarar vermek davranışlarını içeren herhangi bir kasıtlı eylem olarak tanımlanabilir (Banyard ve ark., 2021). Kolektif şiddet bir grubun üyeleri tarafından başka bir gurubun üyelerine yönelik uygulanan şiddet davranışlarıdır. Kolektif şiddet daha büyük gruplar tarafından politik, sosyal veya ekonomik türde olabilmektedir (WHO, 2015). Kişiler arası şiddet ise kişilerin birbirine uyguladıkları şiddet eylemini içeren davranışlardır.

Aile içi şiddet kişiler arası şiddetin bir alt kategorisi olarak ele almak mümkündür. Aile içi şiddet ail üyeleri arasında meydana gelen şiddet türüdür. Aile içi şiddeti çocuklara yönelik şiddet, yaşlılara yönelik şiddet ve kadınlara yönelik şiddet olarak ele

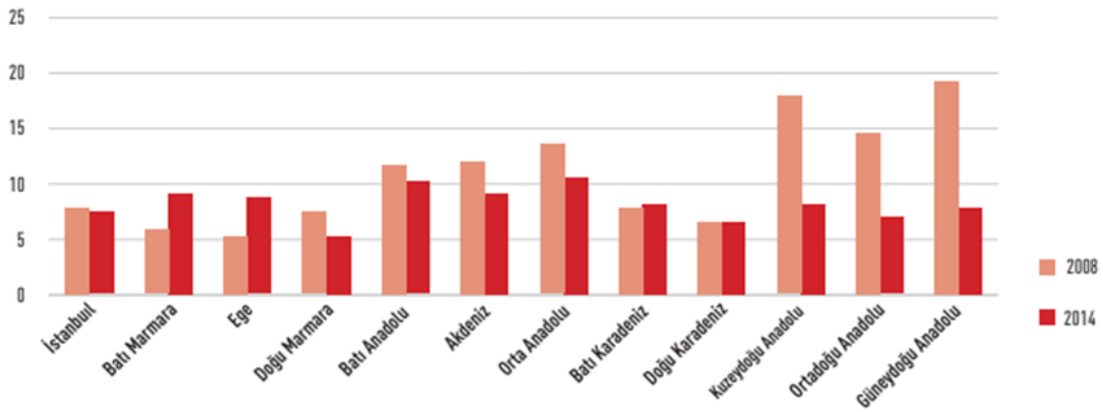
alındığında çalışmamızın kadınlar üzerinde olması nedeniyle kadınlara yönelik şiddetten bahsetmek daha doğru olacaktır.

2.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet fiziksel güce dayanan, bireyin karşısındaki kişiyi yaralamasıyla hatta ölümüne sebep olacak şekilde sonuçlanabilen bir şiddet türüdür (Polat, 2016). Fiziksel şiddet diğer şiddet türleri arasında vücutta iz bırakması sebebiyle gözlemlenmesi ve tespit edilmesi muhtemeldir. Flört ilişkilerinin ise %20-%30 unun fiziksel şiddet içerdiği bilinmektedir (Shorey ve ark. 2008).

Dünya Sağlık Örgütü'nün "Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlık Tahminleri" raporunda eşi veya partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan 15 yaş üzeri kadın oranının %26 olduğu gösterilmektedir (WHO, 2021). BM (Birleşmiş Milletler) Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi İstatistik Bölümü tarafından yayınlanan "Dünya'da Kadın: Eğilimler ve İstatistikler" raporunda 15 yaş üstü kadınların eşi veya partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranının %18 inin son 12 ayda şiddete maruz kaldığını belirtmektedir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (KSGM, 2021) 2008 ve 2014 yılları karşılaştırması yapıldığında son 12 aylık dönemde eşi veya partneri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların oranı görülmektedir. Bu grafiğe bakıldığında Batı Marmara, Ege ve Batı Karadeniz bölgelerinin oranının yıllar içinde artarken Doğu Karadeniz bölgesinin oranının aynı kaldığını görülmektedir.

Şekil 1. Son 12 aylık dönemde eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların bölgelere göre yüzdesi (2008-2014)

2.1.2. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı'nda (2021) kadına yönelik şiddet “İster kamu hayatında ister özel hayatta meydana gelsin baskı veya rastgele özgürlüğünü engelleme de dahil kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zararı veya ızdırabı ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan tüm eylemler” olarak betimlenmektedir. Ev genellikle bireylerin sevgi, güvenlik ihtiyaçlarının karşılanarak sığındığı bir yerdir. Fakat şiddet mağduru kadınlar içinse ev hayatlarını tehlikeye atan, şiddeti besleyen bir yerdir ve genellikle kişinin güven beslediği eş, baba, amca, kardeş, oğullar gibi akrabalar tarafından uygulanmaktadır (Sharma, 2015).

2.1.3. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları

Kadına yönelik şiddetin nedenleri değerlendirilirken bireysel, toplumsal ve sosyo-psikolojik faktörlerin birlikte ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet tek bir nedenle açıklanamamalı ekonomik, kültürel, sosyal birçok faktörler etkili olmaktadır. Erken yaşta evlilik, okuma yazma bilmeme, zayıf sosyo-ekonomik durum, kendine ait bir gelirin olmayışı, kentsel yerleşim yerinde ikamet kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri arasında gösterilmektedir (Sharma, 2015). Dünyada ataerkil toplum yapısı baskın olan sistemlerde erkeklerin sosyo-bilişsel nedenlerle kadınlara şiddet uyguladığı bilinmektedir (Uluocak,2014).

Kadına yönelik fiziksel şiddetin en önemli sonuçlarından biri, şiddetin kadınların ve çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığını doğrudan ve dolaylı yollarla olumsuz şekilde etkilemesidir. Fiziksel şiddet sonucu kadının vücudunda oluşan yaralar kişinin doğrudan fiziksel sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kadına yönelik şiddetin bir başka sonucu ise kuşaklararası aktarımıdır. Aile içinde kadının şiddete maruz kalmasının, kadınların ve erkeklerin ileriki dönemlerinde şiddeti meşrulaştırmasında etkili olduğu bilinmektedir. Ayrıca Türkiye’de evlenmiş kadınların %28 inin annelerinin de geçmiş dönemde fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir (Yüksel ve Kaptanoğlu, 2015).

2.2. Üst Biliş

Biliş kelime anlamı olarak Türk Dil Kurumunda “Canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Üstbiliş (metacognition) kavramı bireylerin düşünce içeriklerini yorumlaması, değiştirmesi ve kontrol etmesini içeren psikolojik yapıları, bilgileri ve süreçleri ifade etmektedir (Wells ve Cartwright-Hatton, 2004).

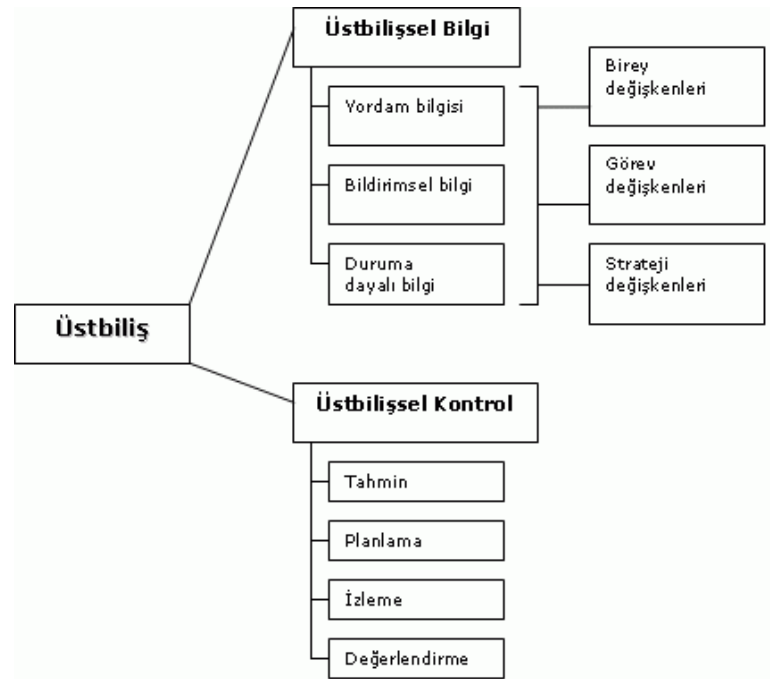
Üst biliş kavramı erken çocukluk döneminde başlayıp bireyin sosyal çevresi ve bilişsel gelişimiyle hızla gelişmektedir. Yapılan çalışmalarda üst biliş ve üst bilişsel farkındalık becerisi orta ve genç yetişkinlerde, yaşlı ve ergenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (Karakelle, 2012).

Üst bilişsel kapasite kişinin kendisinin ve bir diğ erinin zihinsel durumunu anlama yeteneği ve bu durumların davranışı nasıl etkileyeceği ile ilgili bir kavramdır (Misso, 2019). Üst bilişsel yaklaşım insan zihnini, düşüncelerine bakış yöntemini yeniden düzenleyerek değerlendiren bir model sunmakta ve öz yeterlik (self effi cacy), öz düzenleme (selfregulation) ve öz farkındalık (self-awareness), öz değerlendirme (self- assesment) gibi kavramların kuramsal zeminini oluşturmaktadır (Karakelle ve Saraç, 2010).

Üst bilişsel stratejiler kişinin düşüncesini kontrol etmek veya değiştirmek için verdiği tepkiler olarak ifade edilebilmektedir. Kişinin kullandığı bu stratejiler ise

sıkıntısını azaltmasına veya güçlendirmesine neden olabilmektedir. İnsanların travmayı işleme ve düşünme biçimlerinin TSSB nin gelişiminde önemli bir katkısı bulunmaktadır. TSSB si olan bir kişi belirli düşüncelerin zararlı olduğuna dair inançları olabilmektedir ve bu inançla düşünceleri kontrol etmeye çalışabilmektedir (Hett, 2020).

Üst biliş Flavell (1979) tarafından üst bilişsel bilgi, üst bilişsel deneyim, hedefler/görevler ve işlemler/stratejiler olmak üzere dört kavramla sınıflandırılmıştır. Özsoy (2014) Üst biliş kavramı üzerine yıllar içerisinde birçok çalışma yapılmış olup bu model üst bilişsel bilgi ve üst bilişsel kontrol/düzenleme olmak üzere iki kavram üzerinden sınıflandırılmaya başlanmıştır. Üst bilişsel bilgi bireyin kendi düşüncelerinin yanında bilgisini de tam olarak anlayabilmesi ve tanımlayabilmesi ile ilgilidir. Bu yetenek ise birey, görev ve strateji değişkenlerine bağlı olarak değişmektedir. Üst bilişsel kontrol ise üst bilişsel bilgiyi kişinin hedefe ulaştırabilmekteki strateji yeteneği olarak görülebilmektedir. Kişi bir problemle karşılaştığında Şekil 2. deki aşamalardan geçerek bir davranış gerçekleştirecektir.

Şekil 2. Üst biliş

Bireyin kendi bilişsel süreçlerine dair inançları olarak tanımlanan üst bilişsel inançlar (Wells, 2000), olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılır (Wells, 2013). Olumlu üst bilişsel inançlar “Endişelenirsem hazırlıklı olurum” gibi kişinin bilişsel düşünce süreçlerinin yararlılığı ile ilgiliyken olumsuz üst bilişsel inançlar “Düşüncemi

kontrol edemiyorum” gibi bireyin düşüncelerinin kontrol edilemezliği ve tehlikesi ile ilgili olup olumsuz duyguları artırmaya yönelik kişinin duygu düzenlemesini etkilemektedir (Capobianco, 2019). Candini vd. (2020) olumlu ve olumsuz üst biliş işlevleri olan hastaların şiddet eylemleri üzerine yaptıkları çalışmada üst biliş işlevleri olumsuz olan hastaların olumlu olan hastalara göre daha sık şiddet öyküsü bildirdikleri sonucuna ulaşmış ve olumsuz üst bilişin saldırgan davranışlarda bulunma riskini artırdığını bu nedenle üst bilişin saldırgan davranışlarda koruyucu bir etken olduğunu varsaymaktadır.

2.3. Duygu Düzenleme Kavramı

Duygular günlük hayatta deneyimlediğimiz olaylara karşı verdiğimiz tepkidir. Bir hayvandan korktuğumuzda kaçabiliriz fakat her zaman bu davranışı göstermeyiz veya bir insana kızdığımızda ona saldırırız fakat her zaman bunu yapmayız. Bu noktada duygularımızı nasıl düzenlediğimiz önemlidir.

Duygu düzenleme insanların duygularının yoğunluğunu azaltmak, sürdürmek veya arttırmak için kullandıkları stratejiler olarak tanımlanabilmektedir (Gross,2007, aktaran Brans ve ark., 2013). Başka bir deyişle insanlar hem olumlu hem de olumsuz duygularını hedefler ve belirli durumlarda duygusal tepkinin yoğunluğunu, süresini, değişkenliğini artırır veya azaltır.

Yeni doğanlar stresi yatıştırmak, heyecanı kontrol etmek, neşe ve hazzı yönetmek için bakım verenlerine bağımlıyken çocukluk ve ergenlik döneminde duygu düzenlemenin geliştiği görülmektedir (Gross, 2007, syf. 249).

2.3.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü

Duygu düzenleme güçlüğü insanların yaşamları boyunca karşılaştığı algılanan tehditleri daha fazla değerlendirmesine, stresle başa çıkma kaynaklarının azalmasına ve yoğun duygusal tepkilerle kendini ifade etmesine neden olabilmektedir.

Duygu düzenleme güçlüğü duyguları anlama ve fark etmede zayıflık, duyguları kabul etmeme, olumsuz duyguları deneyimlerken ortama uygun davranma yeteneğinin azalması ve duygu düzenleme stratejilerinin aktif bir şekilde kullanılmaması gibi çok boyutlu bir yapıdır (Gratz and Romer, 2004, Garofalo ve ark., 2018).

Travmatik bir olaya maruz kaldıktan sonra travma sonrası stres semptomlarının gelişiminde travma öncesi zorlukların duygu düzenleme ile ilişkisini araştıran bir prospektif çalışma potansiyel olarak travmatik bir olayın ardından ortaya çıkan duygu düzensizliğinin, mevcut semptomatolojinin etkilerini hesaba kattıktan sonra bile, kişinin zamanla TSSS'den kurtulma yeteneğini etkilediğini göstermektedir (Bardeen, Kumpula ve Orcutt, 2013).

Fabes ve ark. (2001) yaptıkları araştırmada ebeveynlerin çocukların olumsuz duygularına verdikleri tepkiler ile sosyal yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi 57 okul öncesi ocuk ile incelemişlerdir. Okul  ncesi yaştaki çocukların olumsuz duygu ifadelerine sert yanıtlar veren ebeveynlerin akranlarıyla daha yoğun olumsuz duygu ifade eden çocukları olduğu araştırma sonucu ortaya konmuştur.

Glliom ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu 189-310 arasındaki erkek çocuklardan oluşan çalışmada 1.5 yaşında güvenli bağlanan erkek çocukların 3.5 yaşında daha yapıcı öfke yönetimi stratejileri kullandıklarının gözlemlendiğini bildirmiştir. Aynı zamanda güvenli bağlanma ve pozitif anne kontrolünün etkili duygu düzenleme stratejisi kullanımıyla pozitif yönde ilişkili olduğu çıkarımı elde edilmiştir.

Yapılan çalışmada yakın partner şiddetine maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha fazla duygusal stres belirtileri yaşadıkları, intihar düşüncelerinin olduğu ve 3-8 kat daha sık intihar girişimlerinde buldukları saptanmıştır (Fanslow ve Robinson, 2004; aktaran Kolbası ve ark. 2023).

Diğer bir çalışmada ise romantik bir ilişki içinde olan ve duygularını düzenleme becerileri düşük olan kadınların ilişkilerinde orta düzeyde şiddete maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Kayha ve Taşkale, 2019).

Şiddete maruz kalmış ve kalmamış kadınların psikolojik dayanıklılık, bilişsel duygu düzenleme ve yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkiyi araştırmak isteyen çalışmada şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre kendini suçlama, derin düşüncelere dalma, felaketleştirme ve başkalarını suçlama alt boyutlarında daha yüksek ve olumlu yeniden değerlendirme alt boyutunda daha düşük puan aldıkları sonucu görülmüştür (Kolbaşı, 2023).

2.4. Travma

Travma tanımı uzun yıllar içerisinde değişmiş olup araştırmacılar tarafından birçok defa araştırma konusu olmuştur. Yapılan düzeltmelere rağmen kavram DSM V'te yeniden revize edilmiştir.

DSM –V'te travmanın tanımı “gerçek veya ölüm tehditi, ciddi yaralanma veya cinsel şiddet” olarak yer almaktadır. Psikososyal stresörler (örneğin boşanma veya iş kaybı) gibi yaşamı veya fiziksel yaralanmayı doğrudan tehdit etmeyen stresli olaylar bu tanımda travma olarak kabul edilmemektedir (DSM-V, APA, 2013).

Travma, kişinin başa çıkma yeteneğini aşan herhangi bir travmatik olaya veya duruma maruz kalmasıdır (Green ve Kofman, 2016). Travma yaratabilecek durumları örneklemek gerekirse;

- Cinsel, fiziksel veya duygusal istismar veya ihmal
- Travmatik yas, sevilen birinin kaybı veya terk edilmesi
- Doğal veya insan eliyle yapılan afetler
- Kişilerarası veya aile içi şiddet
- Ciddi kazalar

2.4.1. Travma Sonrası Stres

Travmatik yaşantı bireylerde kaygı ve/veya korku verici olayları yaşantılarken başa çıkılmalarını sağlayacak güvenli yer algısını kaybetmelerine yol açabilmektedir (Yıldız, 2017). Travmatik olaylar insanların dünya, kendisi ve diğerleri hakkındaki algılarını kırabilmektedir. Travmatik bir olaya maruz kalmış kişiler aşırı korku, kaygı, çaresizlik duygularıyla yoğun psikolojik sıkıntı duyabilirler veya eşlik eden düşüncelerle olayı yeniden yaşıyormuş gibi davranarak fizyolojik tepki gösterebilirler. Travmadan kurtulan bireylerin bir kısmı semptomların bir veya daha fazlasını kısa bir süre boyunca yaşarken diğer kişiler travmaya yaygın bir tepki olan ve yıllarca devam eden travma sonrası stres bozukluğu yaşayabilmektedir. Travma sonrası stres tepkileri yalnızca bireylerin olaya doğrudan maruz kalmasıyla değil tanık olmasıyla veya duymasıyla da olabilmektedir. Fakat bu araştırma travmatik bir olaya direkt maruz kalan bireylerle yapılmaktadır. Travma sonrası stres belirtilerinden özellikle yeniden yaşantılama ve kaçınma davranışı bireylerde sıklıkla kullanılması ve insan doğasının travmaya bir yanıtı olması nedeniyle yaygın olduğu görülmektedir (Lechalt, 1990, akt. Hacıoğlu vd., 2002).

Duygular ve bilişler üzerine odaklanan Wells ve Sembi (2004) tarafından geliştirilen TSSB'nin üstbilişsel modeli, travmatik bir olayı takiben doğal duygusal işlemenin, düşünme hakkındaki uyumsuz inançlar (üstbilişsel inançlar) ve travmatik hafıza hakkındaki uyumsuz inançlar (üstbellek inançları) tarafından kesilebileceğini öne sürer. Bu üstbiliş ve başa çıkma stratejilerinin normal duygusal işleme üzerindeki etkisini vurgular. Wells' modeline göre bireyin gelecekteki tehditlerle karşılaşmasında düşünme ve davranışı yönlendirmek için duygusal işleme geliştirir. Fakat kişi travmatik bir olay yaşadığında bu süreç sekteye uğrar ve kişi kaygı ve tehlike duygusuyla işleme yapar (Wells, 2004; Buyukoksuz, 2024).

2.5. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF, 2023) Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerin İstatistiksel Analizi sonuçlarında bakıldığında gelen aramaların %80 inin kadın olduğu ve şiddete maruz kaldığı, illere göre yapılan dağılımda 14 bin 325 aramayla en çok şiddete maruz kalan kişilerin İstanbul ilinden

olduğu, aramalarda fiziksel Şiddete maruz kaldığını ifade edenlerin sayısının 17.601 olduğu, arayan kişilerin yaŐlarına bakıldığında en çok 31-55 arasındaki kişilerin Şiddete maruz kaldığı, Şiddete maruz kalan kişilerin %73 ünün evli olduğu, Şiddet uygulayan kişilerin %90 ının erkek olduğu ve Şiddet uygulayan kişilerin %63 ünün eş kategorisinde olduğu bildirilmiştir.

Türkiyede fiziksel Şiddetin kadınlar üzerindeki ruhsal etkisini araştıran DiŐiđil'in (2003) araştırmasında eŐlerine Şiddet uygulayan erkeklerin Şiddet uygulamayan erkeklere göre evlilik dışı birlikteliklerinin olduğu, eŐleri dışında da saldırgan davranıŐlarının olduğu, çocuklarına da Şiddet uyguladıkları saptanmıştır. Şiddet gören kadınların % 68'inin majör depresyon, %58'inin TSBB tanısı aldığı görölmektedir.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda (2015) eşi veya birlikteliği olan kişi tarafından fiziksel ve/veya cinsel Şiddete maruz kalmış kadınların dörtte biri bu Şiddet sonucu yaralandıklarını ifade etmiştir. Bu oran kentsel yerleşim yerlerinde %27 iken kırsal yerleşim yerlerinde %21 dir. Yaş ise bu araştırmada herhangi bir farklılık yaratmamıŐtır. Eğitim düzeyi ile kadınları yaşadıkları Şiddet sonucu yaralandığını belirtme oranı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ghasemihabashi (2024) TSSB olan kadınlarda üst bilişsel terapinin uyku kalitesi ve saldırganlık üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla yapılan çalışmada üst bilişsel terapinin kadınlarda uyku kalitesini artırdığı ve saldırganlığı azalttığı görölmektedir.

İnsanların travmayla ilişkin müdahaleleri kontrol etmeye ilişkin üst bilişsel inançlarının bu müdahalelerin ortaya çıkmasını ve üst bilişsel farkındalığı etkileyip etkilemediği üzerine yapılan bir araştırmada katılımcılara bir travma filmi izletilmiŐ film aralarında katılımcılara dıŐünceleri hakkında bilgi toplanmıŐ ve daha sonra filmle ilgili fark ettikleri herhangi bir müdahaleyi bildirmeleri istenmiştir. Araştırma sonucu olarak ise katılımcıların müdahaleleri her zaman fark edemediklerini fakat üst bilişsel farkındalığı yüksek olan kişilerin dıŐük olan kişilere göre müdahaleleri daha çok fark ettikleri görölmüŐtür (Takarangi ve ark., 2017).

Ramaghani vd. (2019) 432 yetiŐkin bireyle yaptıkları çalışmada çocukluk ağı travmasının TSSB, üst biliş ve zaman perspektifleri semptomları ile doğrudan bir

korelasyona sahip olduğunu bulmuşlardır. Bu sonucu sık sık endişe deneyimlerinin ve kontrol edilemeyen düşüncelerin olumsuz üst biliş inançlarını oluşturmasıyla açıklamaktadırlar. Aynı zamanda çocukluk çağı travması ve TSSB semptomları ilişkisinde üstbiliş ve deneyimsel kaçınmanın aracılık rolünün çocukluk çağı travması deneyimi olan tüm yetişkinlerde TSSB semptomlarının görülmemesinin nedenlerinden biri olabileceğini öne sürmektedir.

Arslan (2018) 336 kadın ve 202 erkek olmak üzere toplam 538 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmasında üst bilişsel bilgi ve süreçlerinin TSSB ile ilişkisinde duygu düzenleme stratejilerinin rolünü araştırmış olup araştırma sonucunda TSSB belirtilerinin bu çalışmada üst bilişsel bilgi ve duygu düzenleme stratejilerinde yordayıcı rolünü ortaya koymuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcılar, araştırmanın amacı, prosedürü, evren ve örnekleme, modeli ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere değinilmiştir.

3.1. Katılımcılar

Çalışmaya Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran 18 yaş üstü toplam 117 kadın katılmıştır. Veri temizleme işlemi sonrası analizlere 117 kadın ile devam edilmiştir. Katılımcıların demografik değişken özelliklerinin sıklık ve yüzdeler tablosu Tablo 1'de sunulmuştur. Araştırmaya Bilgilendirilmiş Onam Formu'nu (bkz. Ek 1) okuyup kabul eden 18-56 yaş aralığındaki bireyler dahil edilmiştir.

Katılımcılardan yalnızca kadınlardan oluşmakta olup %100 ü kadındır (n=116). Bununla birlikte 29 kişi (%24.8) aktif çalışmakta olup 88 kişi (%75.2) ise çalışmamaktadır (bkz. Tablo 1). Katılımcıların öğrenim durumuna bakıldığında 13 kişinin okuryazar (%11.1), 27 kişinin ilkokul (%23.1), 27 kişinin ortaokul (%23.1), 41 kişinin lise (%35) ve 9 kişinin lisans (%7.7) mezunu olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1). Katılımcılardan 33 kişinin bekar (%28.2), 56 kişinin evli (%47.9) ve 28 kişinin boşanmış (%23.9) olduğu bilinmektedir (bkz. Tablo 1). Katılımcılardan 95 kişi partneri (%81.2), 7 si anne (%6) ve 15 i babası (%12.8) tarafından şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (bkz. Tablo 1). Katılımcılara şiddetin sıklığı sorulduğunda ise 23 kişi her gün (%19.7), 38 kişi haftada birkaç kez (%32.5), 34 kişi ayda birkaç kez (%29.1) ve 22 kişi yılda birkaç kez (%18.8) partneri, annesi veya babası tarafından şiddete maruz kaldığı görülmektedir (bkz. Tablo 1). Son olarak katılımcıların yaşlarının 18-56 arasında, ortalamasının 32.76 (ss = 8.99; bkz. Tablo 1) olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

	N	%	
Öğrenim Durumu			
Okuryazar	13	11,1	
İlkokul	27	23,1	
Ortaokul	27	23,1	
Lise	41	35	
Lisans	9	7,7	
Total	117	100	
Medeni Durum			
Bekar	33	28,2	
Evli	56	47,9	
Boşanmış	28	23,9	
Total	117	100	
Çalışma Durumu			
Çalışıyorum	29	24,8	
Çalışmıyorum	88	75,2	
Total	117	100	
Şiddet Sıklığı			
Her gün	23	19,7	
Haftada birkaç kez	38	32,5	
Ayda birkaç kez	34	29,1	
Yılda birkaç kez	22	18,8	
Total	117	100	
Yakınlık Derecesi			
Partner	95	81,2	
Anne	7	6	
Baba	15	12,8	
Total	117	100	
Yaş	M	Ss	Min-max
	32.76	8.99	18-56

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nicel araştırma yönteminin kullanıldığı; fiziksel şiddet gören kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüklerinin travma sonrası stres belirtileriyle ilişkileri ve demografik özellikleri ile ilişkisel değişkenler arasındaki ilişkinin incelendiği ve ilişkisel tarama modelinin uygulandığı bir araştırmadır. Tarama modelleri araştırma grubunun cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik durum gibi değişkenler ile var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Büyüköztürk 2013, Karasar, 2006).

3.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, Mersin ili içerisinde ikamet eden kişilerden oluşmaktadır. Araştırma çalışma grubu, Mersin ili içerisinde ikamet eden fiziksel şiddete maruz kalan kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2024 yılı içerisinde Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran 18 yaş üstü toplam 116 kadın oluşturmuştur. Kadın katılımcılar kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmişlerdir.

3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)

Bu bölümde literatür taraması sonucunda araştırmada kullanılan ölçekler incelenmiş ve geçerlik güvenirlik çalışmalarına bakılmıştır. Araştırmanın örnekleme belirlendikten sonra verilerin toplanacağı kurumlardan gerekli izinler alınması için yazılar yazılmış ve izinler alınmıştır. Ölçeklerin kullanımı için e-posta yolu ile gerekli izinler alınmıştır. Üst Biliş 30 Ölçeği, Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği kadın katılımcılara uygulanmıştır. Aynı zamanda Demografik Bilgi Formu ile katılımcıların bazı ilişkisel değişkenleri ve demografik özellikleri hakkında bilgi alınmıştır. Araştırmada kullanılması planlanan ölçeğin daha önce kullanıldığı çalışmalar incelenmiştir. Gönüllülük esasına dayalı olarak, ulaşılabilen 117 kadın araştırmaya katılmıştır. Çalışmanın verileri; Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden gerekli izinler alındıktan sonra Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü'ne müracaatta bulunan kadınlardan toplanmıştır. Uygulama esnasında

katılımcılar söz konusu araştırmanın amacı ile ilgili bilgilendirilmiş, toplanacak verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı ve kullanılmayacağı aktarılmış, gizlilik ilkesinin önemli olduğu bildirilmiştir. Mart-Mayıs 2024 ayları arasında Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü'nde birebir yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada sırasıyla “Demografik Bilgi Formu”, “Üst Biliş 30 Ölçeği”, “Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği” ve “Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği” olmak üzere toplam 4 veri toplama aracı kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Yapılan bu araştırmanın veri toplama sürecinde 8 sorudan oluşan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Söz konusu sorular ile katılımcıların yaş gruplarına, medeni durumlarına, çalışma durumlarına, fiziksel şiddete maruz kalma düzeylerine, fiziksel şiddet uygulayan kişiler ile ilişkileri düzeylerine ve psikiyatrik tanı olup olmama durumlarına ilişkin bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır.

3.5.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından geliştirilerek katılımcıların yaş, eğitim durumu, medeni hal, çalışma durumu, fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı, fiziksel şiddet uygulayanla ilişkisi ve psikiyatrik bir tanının olup olmaması durumu gibi 7 sorunun yer aldığı bir formdur.

3.5.2. Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği

Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen bu ölçek, farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtü, amaçlar olmak üzere toplam 6 alt boyut kapsamaktadır. Ölçeğin geçerlik-güvenirlik çalışmalarında iç tutarlılık kat sayısı $\alpha = .93$, duygu düzenleme güçlüğü boyutlarının iç tutarlılık kat sayılarının ise $\alpha = .88 - .89$ arasında değiştiği ve testtekrar test güvenilirliği ise $\alpha = .88$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe

uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Rugancı (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayılarının ise .75- .90 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .83 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ölçeğin toplam puanına Cronbach alfa katsayısı .86, alt boyutların katsayıları .62 ve .86 arasında değişmektedir. Ölçeğin puanlanmasında 6, 8, 34, 2, 17, 7, 1, 22 ve 24 numaralı maddeler ters olarak kodlanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar hem toplam puan üzerinden hem de alt boyutlar üzerinden değerlendirilebilmektedir. Ölçeğe bakıldığında Likert tipinde düzenlendiği görülmektedir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 0-180 arasındadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişilerin yüksek derecede duygu düzenleme gücünü yaşadığını işaret etmektedir. Çalışmamızın Cronbach Alfa değeri .84 olarak bulunmuştur.

3.5.3. Üst Bilgi Ölçeği

Üstbilgi Ölçeği (ÜBÖ) ilk olarak Cartwright ve Wells (1997) in araştırmalarıyla psikolojik bozuklukların üstbilgi modelinin merkezinde olduğu düşünülen üstbilgi inançlar, yargılar ve izleme eğilimlerindeki bireysel farklılıkları ölçmek için geliştirilmiş ve ardından, 30 maddeden oluşan "ÜBÖ-30" araştırmacı tarafından hazır hale getirilmiştir. (1) "kesinlikle katılmıyorum" ile (4) "kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 4'lü Likert tipi ölçekteki puanlar 30 ile 120 arasında değişmektedir ve artan puanlar, artmış üstbilgi aktiviteyi göstermektedir. ÜBÖ-30'un, Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2008 yılında Tosun ve Irak tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa değeri .86 olarak bulunmuş, maddeler için .40 ile .94, alt ölçekler için .70 ile .85 arasında değiştiğini göstermiştir.

Ölçek toplam 30 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. 1, 7, 10, 20, 23 ve 28. sorular olumlu inançlar alt boyutunu ölçmektedir. 13, 15, 21, 25, 27. soruları kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunu; 8, 14, 18, 24, 26 ve 29. sorulardan oluşan bilişsel güven alt boyutu oluşmaktadır. Bu sorulardan kişinin yüksek puanının olması bilişsel güven düzeyinin düştüğünü ifade etmektedir. 2, 4, 9, 11, 16, 22. sorular düşünceleri kontrol ihtiyacı alt boyutu oluşturmakta olup içerik olarak bireyin düzüncelerinin kontrol eksikliği sonucunda oluşacak zarardan kendisini sorumlu tutmasını ve akabinde

cezalandırılacağı düşüncenin ağır basmasını ifade etmektedir. 3, 5, 12, 17, 19 ve 30. Maddeler bilişsel farkındalık alt boyutunu oluşturmaktadır ve kişilerin düşünce süreçlerine odaklanıp odaklanmamalarını ölçmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 30 ile 120 arasında olup bireyin yüksek puan alması bilişsel faaliyetlerin kişinin patolojik seviyede olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın Cronbach Alfa değeri .86 olarak bulunmuştur.

3.5.4. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği

Bireylerin travma sonrası stres belirtilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş öz bildirim ölçeğidir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Başoğlu ve ark. 2001). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği (TSBÖ) (Başoğlu ve ark. 2011) Türkçe dilinde geliştirilmiş olup geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Bu ölçek özellikle deprem ve savaş mağdurları ile yapılan görüşmeler sırasında kullanılmıştır. Katılımcılardan TSSB belirtileri son 1 ay içerisinde yaşadıkları şiddetin derecesine göre bir Likert tipi bir ölçekte (0: Hiç rahatsız etmiyor, 3: çok rahatsız ediyor) değerlendirmeleri istenmiştir. Bireylerin kendilerini son bir ay için değerlendirdiği Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır ve dördümlü Likert tipindedir. Ölçeğin alt boyutları 4 olmakla birlikte bunlar yeniden yaşama belirtileri, kaçınma belirtileri, bilişsel ve duygudurum belirtileri, uyarılma ve tepkisellik belirtileridir. Depremzeler ile yapılan ilk çalışmada (n = 131) ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı (Cronbach alfa) .92 olarak bulunmuştur (Başoğlu, ve ark., 2001). Savaş mağdurlarıyla yapılan çalışmada ölçeğin cronbach alfası .96 olarak bulunmuştur. Farklı travma yaşantısı olan kadınlarla yapılan çalışmalarda kullanılan ölçeğin 220 ev içi şiddet deneyimine maruz kalan kadınlarla yapılan bir çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur (Şalcıoğlu ve ark. 2016). Ölçek, DSM-5'te tanımlanmış olan TSSB tanısı doğrultusunda Şalcıoğlu (2016) tarafından tekrar güncellenmiştir. Yirmi maddeden oluşan yeni TSBÖ-5'in cinsel (şiddet) travma deneyimi olan 604 kişilik bir örnekleme olan TSBÖ-5'in iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .94$ olarak bulunmuştur (Bayram-Kuzgun 2018). Çalışmamızın Cronbach Alfa değeri .93 olarak bulunmuştur.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında katılımcılardan elde edilen veriler SPSS programı ile analizleri tamamlanmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan toplam 170 kadın katılımcıdan elde edilen verilerin istatistiksel olarak incelenmesine yönelik olarak verilerin analizi için yapılan adımlara yer verilmiştir. Analizler gerçekleştirilmeden önce güvenilirlik ve normal dağılıma uygunluğu için normallik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Sonraki aşamada betimleyici istatistikler, gruplar arası farklılık testleri için t-testi ve üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır.

Yapılan araştırmanın modeli ve varsayımları kapsamında ele alınan üst biliş, duygu düzenlemede zorluklar ve travmatik stres belirtileri ölçeklerinin güvenilirliğini (tutarlılığı) belirlemek amacıyla Cronbach alfa katsayıları analiz edilmiştir. Güvenirlik katsayısı olarak adlandırılabilen Cronbach alfa katsayısı 0'dan 1'e yaklaştıkça iç tutarlılığın arttığı kabul edilmektedir.

Çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) ile değişkenlerin ve bu değişkenlerin doğrusal kombinasyonlarının normal dağılıp dağılmadığına ilişkin analizler değerlendirilebilmektedir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu çalışmanın temel amacı fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üstü kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğü'nün travma sonrası stres belirtileri bakımından araştırılmasıdır. Bu bölümde araştırmanın temel amacı ve hipotezlerini test etmek için yapılan çalışma grubuna ait istatistiksel analizlerin sonuçlarını içermektedir. Katılımcılardan elde edilen verilerin temizlenmesinin ardından veri seti hazır hale getirilmiş ve birinci adımda katılımcılara ait betimleyici istatistik bulguları değerlendirilmiştir. İkinci adımda grup farkları analizleri bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü anova varyans analizleri yapılmış olup üçüncü adımda değişkenler arasındaki ikili ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılarak sunulmuştur.

4.1. Veri Setinin Uygunluğu

Çalışmaya toplam 117 kadın katılmıştır. Veri setinde ki uç değerlerin belirlenmesi için z puanları ve Mahalonobis uzaklıkları hesaplanmış olup herhangi bir kayıp ve uç değere rastlanmamıştır. Sonuçta toplam 117 kişilik veri seti ile çalışmanın analizine devam edilmiştir.

4.2. Betimsel İstatistikler

Katılımcıların ölçeklere verdiklerinin puanların; minimum ve maksimum değerleri, ortalamaları, standart sapmaları, çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin veriler Tablo 2'de sunulmuştur. Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve +1 ile -1 aralığında olduğu gözlenmiştir (bkz. Tablo 2). Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında dağılımın normal olduğu kanısına varılmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde kadınların duygu düzenlemede zorluklar ölçeğinden aldıkları puanın ortalama 100.70 olduğu (SS= 26,95; Min= 48; Max= 165), Üst Biliş Ölçeği Olumlu İnanç Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 15,21 olduğu (SS=5,71; Min= 6; Max= 24), Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Güven Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 15,34 olduğu (SS=6,97; Min=6; Max= 24) olduğu, Üst Biliş Ölçeği Kontrol Edilmezlik

ve Tehlike Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 16,67 olduğu (SS= 3,91; Min= 7; Max= 24) olduğu, Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Farkındalık Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 16,35 olduğu (SS= 3,84; Min=8; Max= 24) olduğu, Üst Biliş Ölçeği Kontrol İhtiyacı Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 18,11 olduğu (SS= 4,39; Min= 7; Max= 24) olduğu, Travmatik Stres Belirileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 9,75 olduğu (SS=4,43; Min=0; Max= 15) olduğu, Travmatik Stres Belirileri Ölçeği Kaçınma Belirtileri Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 4,56 olduğu (SS= 1,81; Min=0; Max= 6) olduğu, Travmatik Stres Belirileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 14,47 olduğu (SS= 5,51; Min=0; Max= 21) olduğu ve Travmatik Stres Belirileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik Belirtileri Alt Boyutundan aldıkları puanın ortalama 10,31 olduğu (SS= 5,24; Min=0; Max= 18) olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2. Ölçek Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatiksel Bulgular

	N	Min.	Max.	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
DDZO	117	48	165	100,70	26,95	.13	-.84
UB_olumluinanc	117	6	24	15,21	5,71	-.14	-1.10
UB_bilisselguven	117	6	24	15,34	6,97	-.02	-1.00
UB_kontroltehlike	117	7	24	16,67	3,91	.47	-.30
UB_bf	117	8	24	16,35	3,84	-.25	-.55
UB_kontroliht	117	7	24	18,11	4,39	-.53	-.72
TSBÖ_yy	117	0	15	9,75	4,43	-.52	-.86
TSBÖ_kac	117	0	6	4,56	1,81	-1.04	.10
TSBÖ_bilvduy	117	0	21	14,47	5,51	-.86	-.05
TSBÖ_uytep	117	0	18	10,31	5,24	-.37	-1.04

DDZO: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği UB_olumluinanc: Üst Biliş Ölçeği Olumlu İnanç Alt Ölçeği UB_bilisselguven: Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Güven Alt Ölçeği UB_kontroltehlike: Üst Biliş Ölçeği Kontrol Edilemezlik ve Tehlike Alt Ölçeği UB_bf: Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Farkındalık Alt Ölçeği UB_kontroliht: Üst Biliş Ölçeği Kontrol İhtiyacı Alt Ölçeği TSSB_yy: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama Alt Ölçeği TSBÖ_kac: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Kaçınma Belirtileri Alt Ölçeği TSBÖ_bilvduy: Travmatik Stres

Belirtileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Ölçeği TSBÖ_uytep: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik Alt Ölçeği

Min = Minimum; Max = Maksimum; Ort = Ortalama; SS = Standart Sapma

4.3. Grup Farkları

Bu bölümde araştırmanın değişkenleri olan duygu düzenleme güçlüğü, üst biliş olumlu inanç alt boyutu, üst biliş bilişsel güven alt boyutu, üst biliş kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutu, üst biliş bilişsel farkındalık alt boyutu, üst biliş kontrol ihtiyacı alt boyutu, travmatik stres belirtileri yeniden yaşama alt boyutu, travmatik stres belirtileri kaçınma alt boyutu, travmatik stres belirtileri bilişsel ve duygu alt boyutu ve travmatik stres belirtileri uyarılma ve tepki alt boyutu katılımcılardan toplanan kategorik demografik verilere göre değişip değişmediği ikili karşılaştırmalar için Bağımsız Gruplar T-Testleri, üç ve daha fazla sayıda gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) ile incelenmiştir.

4.3.1. Bağımsız Gruplar T-Testleri

Fiziksel şiddet gören kadınların duygu düzenleme güçlüğü, üst biliş olumlu inanç alt boyutu, üst biliş bilişsel güven alt boyutu, üst biliş kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutu, üst biliş bilişsel farkındalık alt boyutu, üst biliş kontrol ihtiyacı alt boyutu, travmatik stres belirtileri yeniden yaşama alt boyutu, travmatik stres belirtileri kaçınma alt boyutu, travmatik stres belirtileri bilişsel ve duygu alt boyutu ve travmatik stres belirtileri uyarılma ve tepki alt boyutu değişkenlerinin katılımcıların çalışıp çalışmama durumları, öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadıkları Bağımsız Gruplar T-Testleri aracılığıyla incelenmiştir. Bağımsız örneklem T Testi sonucu Tablo 3 te sunulmuştur.

4.3.1.1. Çalışma Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın değişkenlerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediğini test etmek için bağımsız gruplar t-testi yapılmış olup sonuçları Tablo 3.3'te sunulmuştur. Bulgulara göre araştırmanın değişkenlerinin çalışma durumuna göre değişmediği görülmüştür.

Tablo 3. Çalışma Durumuna Yönelik Bağımsız Gruplar T-Testleri Sonuçları.

Ölçekler	Çalışma Durumu	N	Ort	SS	T	df	P
DDZO	Çalışıyorum	29	99,58	23,75	-0,25	115	0,79
	Çalışmıyorum	88	101,08	28,04			
UB_olumluinananc	Çalışıyorum	29	16,13	5,50	1,00	115	0,31
	Çalışmıyorum	88	14,90	5,77			
UB_bilisselguven	Çalışıyorum	29	17,31	6,37	1,76	115	0,08
	Çalışmıyorum	88	14,69	7,07			
UB_kontroltehlike	Çalışıyorum	29	17,48	2,86	1,28	115	0,20
	Çalışmıyorum	88	16,40	4,18			
UB_bf	Çalışıyorum	29	17	3,01	1,04	115	0,29
	Çalışmıyorum	88	16,13	4,08			
UB_kontroliht	Çalışıyorum	29	18,75	4,35	0,90	115	0,36
	Çalışmıyorum	88	17,90	4,41			
TSBÖ_yy	Çalışıyorum	29	10,06	4,02	0,44	115	0,65
	Çalışmıyorum	88	9,64	4,57			
TSBÖ_bilvduy	Çalışıyorum	29	14,65	5,45	0,20	115	0,83
	Çalışmıyorum	88	14,40	5,55			
TSBÖ_kac	Çalışıyorum	29	4,96	1,54	1,37	115	0,17
	Çalışmıyorum	88	4,43	1,88			
TSBÖ_uytep	Çalışıyorum	29	10,75	4,80	0,52	115	0,60
	Çalışmıyorum	88	10,17	5,39			

DDZO: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği UB_olumluinananc: Üst Biliş Ölçeği Olumlu İnanç Alt Ölçeği UB_bilisselguven: Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Güven Alt Ölçeği UB_kontroltehlike: Üst Biliş Ölçeği Kontrol Edilemezlik ve Tehlike Alt Ölçeği UB_bf: Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Farkındalık Alt Ölçeği UB_kontroliht: Üst Biliş Ölçeği Kontrol İhtiyacı Alt Ölçeği TSSB_yy: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama Alt Ölçeği TSBÖ_kac: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Kaçınma Belirtileri Alt Ölçeği TSBÖ_bilvduy: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Ölçeği TSBÖ_uytep: Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik Alt Ölçeği Min.= Minimum; Max.= Maksimum; Ort.= Ortalama; SS= Standart Sapma

Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = -0.25$; $p = 0.79$]. Üst Biliş Ölçeği Olumlu İnanç Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini inceleme için

yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 1.00$; $p = 0.31$]. Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Güven Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 1.76$; $p = 0.08$]. Üst Biliş Ölçeği Kontrol Edilemezlik ve Tehlike Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 1.28$; $p = 0.20$]. Üst Biliş Ölçeği Bilişsel Farkındalık Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 1.04$; $p = 0.29$]. Üst Biliş Ölçeği Kontrol İhtiyacı Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 0.90$; $p = 0.36$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 0.20$; $p = 0.83$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 0.44$; $p = 0.65$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Kaçınma Belirtileri Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 1.37$; $p = 0.17$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik Alt Ölçeği puanının kadınların çalışma durumuna göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucu anlamsızdır [$t(115) = 0.52$; $p = 0.60$].

4.3.2. Varyans Analizleri (ANOVA)

Araştırmanın değişkenlerinin medeni duruma ve eğitim durumuna göre farklılaşım farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizleri ile incelenmiştir.

4.3.2.1. Medeni Duruma İlişkin Bulgular

Değişkenlerin katılımcıların medeni durumlarına göre değişip değişmediği tek yönlü ANOVA analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre Duygu Düzenleme Güçlüğü katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .324, p=.724]. Üst Biliş alt boyutlarından olumlu inanç katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .986, p=.376]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel güven katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .545, p=.582]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol edilemezlik ve tehlike katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .332, p=.718]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel farkındalık katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .416, p=.661]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol ihtiyacı katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .763, p=.469]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Yeniden Yaşantılama katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .472, p=.625]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Kaçınma katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = 1.705, p=.186]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarından Uyarılma ve Tepkisellik katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .550, p=.579]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarından Bilişler ve Duygudurum Belirtileri katılımcıların medeni durumlarına göre değişmemektedir [F(2) = .647, p=.525].

Tablo 4. Medeni Duruma İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

		Ort	SS	F	df	P
DDZO	bekar	100,66	21,49	.324	2	.724
	Evli	102,41	25,99			
	boşanmış	97,35	34,33			
UB_olumluinanc	bekar	15,87	5,27	.986	2	.376
	Evli	15,46	6,17			
	boşanmış	13,92	5,20			
UB_bilisselguven	bekar	15,81	6,92	.545	2	.582
	Evli	15,66	6,90			
	boşanmış	14,14	7,30			

UB_kontroltehlike	bekar	16,54	3,76			
	Evli	16,96	3,70	.332	2	.718
	boşanmış	16,25	4,54			
UB_bf	bekar	16,81	3,58			
	Evli	16,28	3,98	.416	2	.661
	boşanmış	15,92	3,95			
UB_kontroliht	bekar	17,69	4,37			
	Evli	18,64	3,97	.763	2	.469
	boşanmış	17,57	5,20			
TSBÖ_yy	bekar	9,27	4,42			
	Evli	10,16	4,02	.472	2	.625
	boşanmış	9,50	5,25			
TSBÖ_bilvduy	bekar	13,81	5,54			
	Evli	15,07	4,89	.647	2	.525
	boşanmış	14,03	6,62			
TSBÖ_kac	bekar	4,51	1,60			
	Evli	4,83	1,72	1.705	2	.186
	boşanmış	4,07	2,15			
TSBÖ_uytep	bekar	9,60	4,95			
	Evli	10,80	5,20	.550	2	.579
	boşanmış	10,17	5,70			

4.3.2.2. Öğrenim Durumuna İlişkin Bulgular

Değişkenlerin katılımcıların öğrenim durumlarına göre değişip değişmediği tek yönlü ANOVA analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre Duygu Düzenleme Güçlüğü katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = 1.581, p=.184$]. Üst Biliş alt boyutlarından olumlu inanç katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .857, p=.492$]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel güven katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .225, p=.924$]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol edilemezlik ve tehlike katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .198, p=.939$]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel farkındalık katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .162, p=.332$]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol ihtiyacı katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .067, p=.992$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Yeniden Yaşantılama katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .602, p=.662$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Kaçınma katılımcılarının öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [$F(4) = .121, p=.975$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Uyarılma ve

Tepkisellik katılımcıların öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [F(4) = .737, p=.569]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Bilişler ve Duygudurum Belirtileri katılımcıların öğrenim durumlarına göre değişmemektedir [F(4) = .523, p=.719].

Tablo 5. Öğrenim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

		Ort	SS	F	Df	P
DDZO	okuryazar	115,61	24,68	1.581	4	.184
	ilkokul	104,33	28,60			
	ortaokul	98,74	26,56			
	Lise	95,65	26,52			
	lisans	97,22	24,18			
UB_olumluinanc	okuryazar	15,38	4,78	.857	4	.492
	ilkokul	14,14	5,51			
	ortaokul	15,74	5,49			
	Lise	14,90	6,03			
	lisans	18	6,78			
UB_bilisselguven	okuryazar	15	7,44	.225	4	.924
	ilkokul	15,77	6,69			
	ortaokul	14,29	6,55			
	Lise	15,73	7,38			
	lisans	15,88	7,68			
UB_kontroltehlike	okuryazar	15,92	4,17	.198	4	.939
	ilkokul	16,48	4,32			
	ortaokul	16,85	3,63			
	Lise	16,95	3,79			
	lisans	16,55	4,33			
UB_bf	okuryazar	16,69	4,36	.162	4	.332
	ilkokul	14,96	3,46			
	ortaokul	16,66	3,50			
	Lise	16,80	4,00			
	lisans	17	4,30			
UB_kontroliht	okuryazar	18,53	3,50	.067	4	.992
	ilkokul	18,18	4,99			
	ortaokul	18,25	4,36			
	Lise	17,90	4,40			
	lisans	17,88	4,62			
TSBÖ_yy	okuryazar	11,23	4,16	.602	4	.662
	ilkokul	9,77	4,75			
	ortaokul	10,07	3,46			
	Lise	9,21	4,86			

	lisans	9	4,69			
TSSB_bilvduy	okuryazar	16,07	3,81			
	ilkokul	14,77	5,85			
	ortaokul	13,48	5,24	.523	4	.719
	Lise	14,51	5,68			
	lisans	14	6,92			
TSSB_uytep	okuryazar	10,69	4,25			
	ilkokul	11,29	5,39			
	ortaokul	9,44	5,16	.737	4	.569
	Lise	10,53	5,41			
	lisans	8,44	5,79			
TSSB_kac	okuryazar	4,84	1,57			
	ilkokul	4,44	1,94			
	ortaokul	4,62	1,69	.121	4	.975
	Lise	4,51	1,95			
	lisans	4,55	1,81			

4.3.2.3 Yakınlık Derecesine İlişkin Bulgular

Değişkenlerin yakınlık derecesinin kişiye göre değişip değişmediği tek yönlü ANOVA analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre Duygu Düzenleme Güçlüğü yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = 2.156, p=.121$]. Üst Biliş alt boyutlarından olumlu inanç yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = .297, p=.743$]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel güven yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = 1.078, p=.344$]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol edilemezlik ve tehlike yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = .386, p=.68$]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel farkındalık yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = .039, p=.962$]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol ihtiyacı yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = 1.327, p=.269$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Yeniden Yaşantılama katılımcıların yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = 1.149, p=.321$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Kaçınma katılımcıların yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = .795, p=.789$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Uyarılma ve Tepkisellik katılımcıların yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = 1.412, p=.248$]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Bilişler ve Duygudurum Belirtileri katılımcıların yakınlık derecesine göre değişmemektedir [$F(2) = .400, p=.672$].

Tablo 6. Yakınlık Derecesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

		Ort	SS	F	Df	P
DDZO	partner	103,15	27,46			
	Anne	92,14	21,03	2,156	2	0,121
	Baba	89,2	23,35			
UB_olumluinanc	partner	15,41	5,58			
	Anne	14,28	7,29	0,297	2	0,743
	Baba	14,4	6,06			
UB_bilisselguven	partner	15,47	7,01			
	Anne	11,71	6,07	1,078	2	0,344
	Baba	16,2	7,07			
UB_kontroltehlike	partner	16,68	3,91			
	Anne	17,71	4,02	0,386	2	0,68
	Baba	16,13	4,03			
UB_bf	partner	16,30	3,92			
	Anne	16,42	4,39	0,039	2	0,962
	Baba	16,6	3,33			
UB_kontroliht	partner	18,4	4,45			
	Anne	15,85	4,29	1,327	2	0,269
	Baba	17,4	3,92			
TSBÖ_yy	partner	10,04	4,41			
	Anne	8	4,50	1,149	2	0,321
	Baba	8,73	4,47			
TSBÖ_bilvduy	partner	14,67	5,61			
	Anne	13	6,13	0,400	2	0,672
	Baba	13,86	4,65			
TSBÖ_kac	partner	4,61	1,81			
	Anne	4,14	1,77	,795	2	,789
	Baba	4,45	1,92			
TSBÖ_uytep	partner	10,62	5,28			
	Anne	7,28	5,73	1,412	2	,248
	Baba	9,80	4,50			

4.3.2.4. Şiddet Sıklığına İlişkin Bulgular

Değişkenlerin şiddet sıklığına göre değişip değişmediği tek yönlü ANOVA analiziyle incelenmiştir. Bulgulara göre Duygu Düzenleme Güçlüğü şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .641, p=.59]. Üst Biliş alt boyutlarından olumlu inanç şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .193, p=.901]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel güven şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .095, p=.963]. Üst Biliş alt

boyutlarından kontrol edilemezlik ve tehlike şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .446, p=.721]. Üst Biliş alt boyutlarından bilişsel farkındalık şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .406, p=.749]. Üst Biliş alt boyutlarından kontrol ihtiyacı şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = 1.892, p=.135]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Yeniden Yaşantılama katılımcıların şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = 2.835, p=.041]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Kaçınma katılımcıların şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .761, p=.518]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Uyarılma ve Tepkisellik katılımcıların şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = 1.827, p=.146]. Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarında Bilişler ve Duygudurum Belirtileri katılımcıların şiddet sıklığına göre değişmemektedir [F(3) = .781, p=.507].

Tablo 7. Şiddet Sıklığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

		Ort.	SS	F	Df	P
DDZO	her gün	100,39	29,61	0,641	3	0,59
	haftada birkaç kez	105,26	26,00			
	ayda birkaç kez	98,97	26,32			
	yılda birkaç kez	95,86	27,31			
UB_olumluinanc	her gün	14,82	5,79	0,193	3	0,901
	haftada birkaç kez	15,73	5,60			
	ayda birkaç kez	14,82	6,04			
	yılda birkaç kez	15,31	5,60			
UB_bilisselguven	her gün	15,52	7,60	0,095	3	0,963
	haftada birkaç kez	15,71	7,07			
	ayda birkaç kez	14,85	6,74			
	yılda birkaç kez	15,27	6,92			
UB_kontroltehlike	her gün	16,82	4,52	0,446	3	0,721
	haftada birkaç kez	17,18	3,24			
	ayda birkaç kez	16,38	4,22			
	yılda birkaç kez	16,09	3,95			
UB_bf	her gün	16,34	4,35	0,406	3	0,749
	haftada birkaç kez	16,68	3,47			

	kez					
	ayda birkaç kez	15,76	3,93			
	yılda birkaç kez					
	kez	16,68	3,94			
UB_kontroliht	her gün	19,43	5,07	1,892	3	0,135
	haftada birkaç kez					
	kez	18,71	4,13			
	ayda birkaç kez	17,41	4,37			
	yılda birkaç kez					
	kez	16,81	3,80			
TSSB_yy	her gün	9,56	4,94	2,835	3	0,041
	haftada birkaç kez					
	kez	11,36	3,58			
	ayda birkaç kez	8,85	4,59			
	yılda birkaç kez					
	kez	8,54	4,41			
TSSB_bilvduy	her gün	15,47	6,44	0,781	3	0,507
	haftada birkaç kez					
	kez	15	5,15			
	ayda birkaç kez	13,91	5,49			
	yılda birkaç kez					
	kez	13,36	5,15			
TSSB_kac	her gün	4,60	1,92	0,761	3	0,518
	haftada birkaç kez					
	kez	4,89	1,53			
	ayda birkaç kez	4,35	1,73			
	yılda birkaç kez					
	kez	4,27	2,25			
TSSB_uytep	her gün	11	5,21	1,827	3	0,146
	haftada birkaç kez					
	kez	11,57	4,80			
	ayda birkaç kez	8,97	5,64			
	yılda birkaç kez					
	kez	9,5	5,06			

4.4. Değişkenlerarası İlişkiler

Bu bölümde, duygu düzenlemede güçlük, travmatik stres belirtileri ve üst biliş arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizleri bulgularına yer verilmiştir. Sonuçlar Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da sunulmuştur.

4.4.1. Korelasyon Analizleri

Analiz sonuçlarına göre Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum Belirtileri puanları arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon bulunmuştur ($r = 0.67$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Kaçınma puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.73$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Uyarılma ve Tepkisellik puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.69$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Duygu Düzenleme Güçlüğü puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.56$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.42$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Yeniden Yaşantılama puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.46$; $p < 0.001$).

Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum Belirtileri puanları ile Kaçınma puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.74$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum puanları ile Uyarılma ve Tepkisellik puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.74$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum Belirtileri puanları ile Duygu Düzenleme Güçlüğü puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.53$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum Belirtileri puanları ile Uyarılma ve Tepkisellik puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.31$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.37$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Bilişler ve Duygudurum puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt

alanlarından olan Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.41$; $p < 0.001$).

Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Kaçınma puanları ile Uyarılma ve Tepkisellik puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.66$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Kaçınma puanları ile Duygu Düzenleme Güçlüğü puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.47$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Kaçınma puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.27$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Kaçınma puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.31$; $p < 0.001$).

Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Uyarılma ve Tepkisellik puanları ile Duygu Düzenleme Güçlüğü puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.60$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Uyarılma ve Tepkisellik puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Bilişsel Güven puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.32$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Uyarılma ve Tepkisellik puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.41$; $p < 0.001$). Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt alanlarından olan Uyarılma ve Tepkisellik puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.52$; $p < 0.001$).

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Bilişsel Güven puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.33$; $p < 0.001$). Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.47$; $p < 0.001$). Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği puanları ile Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.52$; $p < 0.001$).

Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Olumlu İnanç puanları ile Bilişsel Farkındalık puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.49$; $p < 0.001$).

Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Bilişsel Güven puanları ile Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.25$; $p < 0.001$). Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Bilişsel Güven puanları ile Bilişsel Farkındalık puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = -0.21$; $p < 0.001$). Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Bilişsel Güven puanları ile Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.35$; $p < 0.001$).

Üst Biliş Ölçeği alt alanlarından olan Kontrol Edilmezlik ve Tehlike puanları ile Kontrol İhtiyacı puanları arasında olumlu yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r = 0.78$; $p < 0.001$).

Tablo 8. Değişkenler Arası Korelasyon İlişkisi

	Yaş	Yeniden Yaşantılama	Bilişler ve Duygudurum Belirtileri	Kaçınma	Uyarılma ve Tepkisellik	Duygu Düzenleme Güçlüğü	Olumlu İnanç	Bilişsel Güven	Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	Bilişsel Farkındalık	Kontrol İhtiyacı
Yaş											
Yeniden Yaşantılama	.10										
Bilişler ve Duygudurum Belirtileri	.17	.67**									
Kaçınma	.17	.73**	.74**								
Uyarılma ve Tepkisellik	.08	.69**	.74**	.66**							
Duygu Düzenleme Güçlüğü	-.02	.56**	.53**	.47**	.60**						
Olumlu İnanç	.09	.13	.10	.15	.08	-.06					
Bilişsel Güven	.04	.19*	.31**	.21*	.32**	.33**	-.08				
Kontrol Edilemezlik ve Tehlike	-.10	.42**	.37**	.27**	.41**	.47**	.07	.25**			
Bilişsel Farkındalık	.01	-.06	-.02	-.03	-.03	-.27**	.49**	-.21*	.06		
Kontrol İhtiyacı	.06	.46**	.41**	.31**	.52**	.52**	.17	.35**	.78**	.12	

Not 1. ***p ≤ 0.001; **p ≤ 0.01; *p ≤ 0.05

4.4.2. Çoklu Regresyon Analizleri

4.4.2.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutları ile Regresyon Analizi

Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutu Yeniden Yaşantılama, Bilişler ve Duygudurum Belirtileri, Kaçınma ve Uyarılma ve Tepkisellik toplam puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 1

	F	T	df	B	β	P	R2
<i>A.Bağımlı değişken: Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		.331		.438		.741	
DDZÖ	53.15	7.29	1	.092	.562	.000	.316
<i>B.Bağımlı değişken: Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		2.02		3.39		.045	
DDZÖ	46.79	6.84	1	.11	.538	.000	.289
<i>C.Bağımlı değişken: Kaçınma Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		2.30		1.32		.023	
DDZÖ	33.94	5.82	1	.032	.477	.000	.228
<i>C.Bağımlı değişken: Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		-1.06		-1.60		.287	
DDZÖ	67.59	8.22	1	.118	.608	.000	.370

4.4.2.1.1. Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu

Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmuştur ($F = 53.15$; $P = .000$). Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün ($\beta = .56$, $p = .000$), Yeniden Yaşantılama alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde Yeniden Yaşantılama alt boyutunun %31'ini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.1.2. Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutu

Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmuştur ($F = 46.79$; $P = .000$). Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün ($\beta = .53$, $p = .000$), Bilişler ve Duygudurum Belirtileri alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde Bilişler ve Duygudurum Belirtileri alt boyutunun %28'ini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.1.3. Kaçınma Alt Boyutu

Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Kaçınma alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmuştur ($F = 33.94$; $P = .000$). Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün ($\beta = .47$, $p = .000$), Kaçınma alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde Kaçınma alt boyutunun %22'sini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.1.4. Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu

Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmuştur ($F = 67.59$; $P = .000$). Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün ($\beta = .60$, $p = .000$), Uyarılma ve Tepkisellik alt boyutunu anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde Uyarılma ve Tepkisellik alt boyutunun %37'sini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.2. Üst Biliş Ölçeğinin alt boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutları ile Regresyon Analizi

Üst Biliş Ölçeğinin alt boyutu Olumlu İnanç, Bilişsel Güven, Kontrol Edilmezlik ve Tehlike, Bilişsel Farkındalık ve Kontrol İhtiyacının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutu Yeniden Yaşantılama, Bilişler ve Duygudurum Belirtileri, Kaçınma ve Uyarılma ve Tepkisellik toplam puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 2

	F	t	Df	B	β	P	R2
<i>A.Bağımlı değişken: Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		.955		2.19		.340	
Olumlu İnanç		1.67		.125	.161	.096	
Bilişsel Güven	7.683	.119	5	.007	.011	.905	.25
Kontrol Edilmezlik ve Tehlike		1.33		.201	.178	.184	
Bilişsel Farkındalık		-1.94		-.217	-.188	.054	
Kontrol İhtiyacı		2.23		.317	.315	.027	
<i>B.Bağımlı değişken: Bilişler ve Duygu Durum Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		1.29		3.76		.198	
Olumlu İnanç		1.06		.101	.105	.288	
Bilişsel Güven	6.331	2.03	5	.150	.189	.044	.22
Kontrol Edilmezlik ve Tehlike		1.04		.201	.143	.296	
Bilişsel Farkındalık		-.744		-.105	-.074	.458	
Kontrol İhtiyacı		1.60		.289	.231	.111	
<i>C.Bağımlı değişken: Kaçınma Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		2.01		2.02		.046	

Olumlu İnanç		1.89		.662	.194	.061	
Bilişsel Güven		1.21		.031	.119	.227	
Kontrol Edilmezlik ve Tehlike	3.767		5	.051	.110	.444	.14
Bilişsel Farkındalık		-1.25		-.061	-.130	.212	
Kontrol İhtiyacı		1.13		.071	.171	.260	
<i>D.Bağımlı değişken: Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu</i>							
Sabit Değer		-1.75		-.458		.861	
Olumlu İnanç		.646		.055	.060	.519	
Bilişsel Güven		1.55		.103	.137	.123	
Kontrol Edilmezlik ve Tehlike	9.81		5	.034	.025	.844	.30
Bilişsel Farkındalık		-1.03		-.132	-.097	.301	
Kontrol İhtiyacı		3.39		.550	.461	.001	

4.4.2.2.1. Yeniden Yaşantılama Alt Boyutu

Üst Biliş Ölçeği alt boyutları puanı Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Yeniden Yaşantılama alt boyutları puanını yordamadığı çoklu regresyon analizi sonucunda görülmektedir ($F = 7.68$; $P = .340$). Olumlu İnanç alt boyutunun ($\beta = .161$, $p = .096$), Bilişsel Güven alt boyutunun ($\beta = .011$, $p = .905$), Kontrol Edilmezlik ve Tehlike alt boyutunun ($\beta = .178$, $p = .184$), Bilişsel Farkındalık alt boyutunun ($\beta = -.188$, $p = .054$) anlamlı düzeyde yordamadığı fakat Kontrol İhtiyacı alt boyutunun ($\beta = .315$, $p = .027$) anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde yeniden yaşantılama alt boyutunun %25'ini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.2.2. Bilişler ve Duygudurum Belirtileri Alt Boyutu

Üst Biliş Ölçeği alt boyutları puanı Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Bilişler ve Duygudurum Belirtileri alt boyutları puanını yordamadığı çoklu regresyon analizi sonucunda görülmektedir. ($F = 6.33$; $P = .198$). Olumlu İnanç alt boyutunun ($\beta = .105$, p

= .288), Kontrol Edilmezlik ve Tehlike alt boyutunun ($\beta = .143$, $p = .296$), Bilişsel Farkındalık alt boyutunun ($\beta = -.074$, $p = .458$) ve Kontrol İhtiyacı alt boyutunun ($\beta = .231$, $p = .111$) anlamlı düzeyde yordamadığı fakat Bilişsel Güven alt boyutunun ($\beta = .189$, $p = .044$) anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde s yeniden yaşantılama alt boyutunun %22'sini açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.2.3. Kaçınma Alt Boyutu

Üst Biliş Ölçeği alt boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Kaçınma alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmamaktadır. ($F = 3.76$; $P = .046$). Olumlu İnanç alt boyutunun ($\beta = .194$, $p = .061$), Bilişsel Güven alt boyutunun ($\beta = .119$, $p = .227$), Kontrol Edilmezlik ve Tehlike alt boyutunun ($\beta = .110$, $p = .444$), Bilişsel Farkındalık alt boyutunun ($\beta = -.130$, $p = .212$) ve Kontrol İhtiyacı alt boyutunun ($\beta = .171$, $p = .260$) anlamlı düzeyde yordamadığı ve R^2 değeri incelendiğinde kaçınma alt boyutunun %14'ünü açıkladığı saptanmıştır.

4.4.2.2.4. Uyarılma ve Tepkisellik Alt Boyutu

Üst Biliş Ölçeği alt boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği Uyarılma ve Tepkisellik alt boyutuna ilişkin çoklu regresyon analizi sonucuna göre model anlamlı bulunmamaktadır. ($F = 9.81$; $P = .861$). Olumlu İnanç alt boyutunun ($\beta = .060$, $p = .519$), Bilişsel Güven alt boyutunun ($\beta = .137$, $p = .123$), Kontrol Edilmezlik ve Tehlike alt boyutunun ($\beta = .025$, $p = .844$), Bilişsel Farkındalık alt boyutunun ($\beta = -.097$, $p = .301$) anlamlı düzeyde yordamadığı fakat Kontrol İhtiyacı alt boyutunun ($\beta = .461$, $p = .001$) anlamlı düzeyde yordadığı ve R^2 değeri incelendiğinde Uyarılma ve Tepkisellik alt boyutunu %30'unu açıkladığı saptanmıştır.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde fiziksel şiddet gören kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüklerinin travma sonrası stres belirtileriyle ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla 2023-2024 yıllarında Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne fiziksel şiddete maruz kalması sebebiyle başvuruda bulunan kadınlara uygulanan Üst Biliş 30 Ölçeği, Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeğinden elde edilen bulgular tartışılmıştır. Bu kapsamda betimleyici istatistik ve grup farklarının değerlendirilmesi sonrası değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Bu bölümde çalışmanın bulguları ilgili literatür ışığında tartışılacaktır.

5.1.1. Grup Farkları

Çalışmaya katılan 18 yaş üstü kadınlardan elde edilen verilerin betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde, çalışmanın toplam 117 kadın katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri cinsiyet ve yaş farketmeksizin toplumun her kesiminden insanın ihtiyaçlarına yönelik çalışsa da yoğunlukla kadın bireylere hizmet vermektedir. Fiziksel şiddet çoğunlukla erkekler tarafından kadın bireylere veya bir erkek aile üyesinin çocuğuna karşı uyguladığı bir şiddet türüdür. Sosyo-demografik değişkenler ile ilgili yapılan Bağımsız T Testi sonucunda değişkenler ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nazik vd. (2014) hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları üst biliş düzeylerini ve üst biliş düzeylerini etkileyen faktörleri araştırdıkları çalışmada annelerin eğitim seviyelerine göre üst biliş puanlarının farklılaşmadığı yalnızca kontrol edilemezlik ve tehlike alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

TKL-5 (TSSB Kontrol Listesi) in Türkçe versiyonu olan çalışmada ise katılımcıların ağırlıklı olarak kadın olduğunu ve %89.39'unun hayatlarının bir döneminde en az travmatik olayı deneyimledikleri araştırma bulgularının arasındadır (Boysan vd., 2017).

Bu analiz çalışmaya travmatik deneyime daha çok maruz kalmaları sebebiyle kadın katılımcıların dahil olmasını açıklamaktadır.

Gupta ve Kumari (2023) depresif bozukluk tanılı katılımcılarda Bilişsel Davranışçı Terapinin üst bilişsel inançlar üzerindeki etkisi araştırmasında sosyodemografik değişkenlerden yaş, eğitim durumu ve cinsiyetin değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün (2021) araştırmasına göre, kadınlar, şiddeti çoğunlukla eşi, erkek arkadaşı ya da diğer aile bireylerinden görmektedir. Ehring vd. (2010) tarafından internet üzerinden 616 kişiyle yaptığı çalışmada travma mağdurlarının duygu düzenleme güçlükleri ile ilişkisini araştırmış ve grupların herhangi bir demografik değişken açısından farklılık gösterip göstermediğini bakıldığında gruplar arasında yaş, medeni durum ya da iş (çalışma durumu) açısından herhangi bir farkın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yine Rivas vd. (2021) yakın partner şiddeti mağduru kadınların travma sonrası stres ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide demografik değişkenlerin (yaş, eğitim düzeyi, süre) travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisinin anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgular da bize şiddet mağduru kadınların yaş, eğitim düzeyi, şiddet sıklığı gibi değişkenlerin şiddete maruz kalmalarını veya ana değişkenleri yordamadığı şiddetin kompleks bir yapıya sahip olduğunu ve her demografik düzeyden kadının şiddet deneyimi sonrası bu belirtileri geliştirebileceğini göstermektedir.

5.1.1.5. Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutları ile ilişkisi

Araştırmada Duygu Düzenleme Güçlüğü puanlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarını yordayıp yordamadığını incelemek için yapılan regresyon analizi sonucu anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçla ilgili literatür incelendiğinde; Travmaya maruz kalan 14 kadın 31 erkek ambulans çalışanı ile yapılan çalışmada (Shepherd ve Wild, 2014) katılımcılara maruz bırakılan görüntü sırasında duygularını düzenlemek için kullandıkları stratejileri tanımlamaları istenmiştir. Araştırma katılımcıların olumsuz duyguları düzenlemekte güçlük çektiği, bastırma mekanizmasını daha çok ve duyguları düzenlemek için bilişsel stratejileri daha az kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. TSSB

belirtileri ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişki çalışmamızdaki regresyon analizini desteklemektedir.

Yine Işıklı ve Keser (2020), Miller vd. (2011) ve Cloitre vd. (2005) çalışmaları bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Ehring vd. (2010) çevrimiçi soru formatıyla travma tipi ve TSSB belirti şiddetinin duygu düzenleme güçlükleri üzerindeki rolünü araştırmayı amaçladığı çalışmasında duygu düzenleme güçlükleri ve TSSB semptom şiddeti arasında ilişki vardır hipotezini test ederken iki değişken arasında anlamlı korelasyon bulmuştur.

Szabo ve ark. (2017) yaptıkları meta-analiz çalışmasında ise duygu düzenleme güçlüğü ile TSSB arasında orta düzeyde bir ilişki bulmuş ve cinsiyetin bu ilişki üzerinde etkisi olmadığı eklenmiştir. Kadınlar yaşamış oldukları travmatik deneyimle kaygı ve korku duyguları eşliğinde duygularını düzenlemekte zorlandığı ve işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileri geliştirdiği anlamı çıkmaktadır.

Bardeen vd. (2013) duygu düzenleme güçlüğü ile travma sonrası stres belirtileri arasındaki ilişkiyi araştırmak için üniversite kampüsünde yaşanan travmatik bir olayı ele almış ve duygu düzenleme güçlüğü bireylerin travmatik stres belirtileri ile anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Travmatik bir olayın ardından ortaya çıkan duygu düzenleme güçlüğü zamanla kişinin TSSB den kurtulma yeteneğini etkilediği sonucunu çıkarmaktadır.

5.1.1.6. Üst Biliş Ölçeğinin alt boyutlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutları ile Regresyon Analizi

Araştırmada Üst Biliş Ölçeğinin alt boyutlarının puanlarının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarını yordayıp yordamadığını incelemek için regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi bulguları Üst Biliş alt boyutlarından Kontrol İhtiyacının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarından Yeniden Yaşantılamayı yordadığını göstermektedir. Yelboğa (2019) Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) hastalarında üstbilişlerin çeşitli semptomlarla ilişkisini araştırdığı çalışmanın sonuçları incelendiğinde düşüncelerin kontrol edilmesi ve bastırılması gerektiğine ilişkin

inançları içeren “kontrol ihtiyacı” puanının TSSB grubunda kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. TSSB hastalarının kontrol grubunda olan kişilere göre düşünceleri üzerinde daha fazla kontrollerinin olması gerektiğine ve kontrollerini kaybetmenin tehlikeli sonuçlarının olabileceğine inanmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç ise regresyon analiz sonucumuzu desteklemektedir. Yeniden yaşantılama durumunda kişi yaşadığı korku ve kaygı gibi duygular kadar bu duyguları kontrol edememekten kaygı duyabildiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Aynı zamanda analiz sonucunda Üst Biliş alt boyutlarından Kontrol İhtiyacının Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarından Uyarılma ve Tepkiselliği yordadığı görülmektedir. Hacıoğlu vd. (2002) deprem tipi travma sonrasında bireylerde gelişen travma sonrası stres bozukluğu belirtileri araştırmasında 3 alt tipten birinin uyarılmışlık olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu alt tipte bireyler kalp çarpıntısı, nefes alıp vermede güçlük, uyku sürecinde zorluk gibi uyarılma belirtileri gösterirken fiziksel ve zihinsel kontrolü tekrar ele almak için kontrol ihtiyacı duyduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu da regresyon analizi sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Belirli zaman aralıklarıyla şiddete maruz kalan kadınlar uzun süren olumsuz deneyimleriyle ilgili yoğun ve rahatsız edici düşünce ve duygulara sahip olabilmektedir. Kişilerin düşüncelerin kontrol edilememesi ve bunun tehlikeli olduğu travmatik olayı hatırlatan durumlarla uyarılabildiği ve sıradan bir şeye karşı bile güçlü olumsuz tepki gösterebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Üst Biliş alt boyutlarından Bilişsel Güven bireylerin hafızalarına olan güvensizliklerini, unutkanlıklarını, hafıza problemlerini içeren sorulardan oluşmaktadır. Çalışmada Bilişsel Güven Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği alt boyutlarından Bilişler ve Duygu Durumunu yordadığı görülmektedir. Yılmaz (2007) anksiyete ve depresif belirtilerle üstbiliş faktörlerini araştırdığı çalışmasında bilişsel güvensizliğin arttıkça kişilerin kaygı düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bireylerin travmatik bir olay sonrası kendisine, başkalarına ve dünyaya ilişkin yüklediği anlamlarda olumsuz bilişlerin olabileceği ve duygu durumunda düzensizliklerle kontrol duygusunun azalabileceği şeklinde yorumlanabilir. Papageorgiou ve Wells (2003) Bilişsel güvenin depresyonun gelişiminde ve sürdürülmesinde ve kişilerarası sosyal ilişkilerde olumsuz inançlara katkıda bulunduğunu aktarmışlardır.

Mazloom vd. (2015) afet travması yaşayan bireylerle yaptığı çalışmada üst bilişin Travma Sonrası Stres belirtileriyle ilişkili olduğunu ve bu ilişkiye duygu düzenleme güçlüğüne eşlik ettiği bulgusuna ulaşmıştır. İşlevsel olmayan üst bilişsel inançların travmatik olay deneyimleyen bireylerin uyum sürecine ket vurabildiği veya endişe tehlike duygularının kişilerin tehdide odaklanma eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bireyin dikkatinin tehdit odaklı olması ise travma belirtilerinin artmasına hatta kalıcı olabilmesine yol açtığı söylenmektedir (Arslan, 2018). Şiddet gören kadınların travma etkisiyle duygu düzenlemede güçlük yaşayabildiği ve olumsuz inançlarının stres belirtileriyle ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Korelasyon Analizleri

Bu çalışmada değişkenlerin her birinin arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile desteklenmiştir. Öncelikle yaş ile ana değişkenlerin korelasyon analizi sonuçları incelenmiş ana değişkenler ile yaş arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır. Ehring vd. (2010) çalışmasında da travma mağdurlarının duygu düzenleme güçlükleri ile ilişkisinde yaş gibi demografik değişkenler açısından herhangi bir farkın ortaya çıkmadığı sonucu analizimizi desteklemektedir. Her yaşta kadının şiddete maruz kalabileceği bu çalışmada da görülmektedir.

Bu çalışmada, duygu düzenleme güçlüğü ve travmatik stres belirtileri alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Duygu düzenleme güçlükleri arttıkça kişilerin travmatik stres belirtilerinin de arttığı söylenebilir. O'Bryan vd. (2015) yaptıkları çalışmada duygu düzenleme güçlüğüne TSSB ile ilişkisini ortaya koymaktadır. Kişilerin travmatik bir olayı deneyimlediklerinde duygu düzenleme stratejilerine erişimlerinde zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Duygu düzenlemede zorluk yaşayan bireylerin travmatik olaydandan sonra olumsuz sonuçlara daha çok maruz kaldıklarını belirtmektedir.

Araştırmada örneklem Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü'ne müracaatta bulunan kadınlardan oluşmaktadır. Bu da mevcut sonuçların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Bu sebeple ileride yapılacak araştırmalarda örneklemin evrene ait daha temsil edici olmasına dikkat edilebilir. Bir başka sınırlılık

ise araştırmanın kesitsel bir araştırma olmasıdır. Katılımcılardan geriye dönük ölçümler alınırken ölçek soruyla geçmiş yaşantılarını daha olumsuz algılamaları durumu da göz önüne alınmalıdır. Katılımcıların anket sorularını yanıtlarken dikkat sürelerinin kısaldığı ve tamamlamakta zorlandıkları görülmektedir. Bu nedenle ileride yapılacak olan çalışmalar belirli bir semptom grubu ve değişkenlerin belirlenerek daha odaklı bir çalışma yürütülmesinin işlevsel olacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada genel amaç fiziksel şiddete maruz kalması sebebiyle başvuruda bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri (TSSB) ile üst biliş ve duygu düzenleme güçlüklerinin ilişkisinin incelenmesiydi. Sosyodemografik değişkenlerden; yaş, eğitim durumu, psikiyatrik tanı, çalışma durumu, şiddet uygulayan kişi ile ilişkisi, şiddet görme sıklığı, medeni durum ile üst biliş arasında anlamlı ilişki yoktur hipotezi araştırma sonucuna göre desteklenmektedir.

Fiziksel şiddet gören kadınlarda duygu düzenlemede zorluklar ile travmatik stres belirtileri puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır hipotezi araştırma sonucuna göre desteklenmektedir. Aynı zamanda duygu düzenlemede zorluklar puanı travmatik stres belirtileri puanını yordamaktadır hipotezi araştırma sonucuna göre desteklenmekte olup travmatik stres belirtileri ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla ilişkisinde anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar travmatik olay etkisiyle duygularını düzenlemekte güçlük yaşadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda üst biliş puanı travmatik stres belirtileri puanını yordamaktadır hipotezine baktığımızda ise üst biliş alt boyutlarından olumlu inanç, kontrol edilmezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık alt boyutunun anlamlı düzeyde yordamadığı fakat kontrol ihtiyacı ve bilişsel güven alt boyutunun anlamlı düzeyde yordadığına ulaşılmıştır. Üst bilişsel faktörler ile travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtileri arasındaki ilişkide duygu düzenleme stratejilerinin aracılık rolünü inceleyen bir araştırma üstbilişsel faktörler, duygu düzenleme stratejileri ve TSSB belirtileri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler olduğu ortaya koymuştur (Arslan, 2018). Analiz sonuçları incelendiğinde, üst biliş ölçeğinden alınan en yüksek puanların kontrol ihtiyacı boyutunda olduğu görülmektedir. Kontrol ihtiyacı alt ölçeği, batıl inanç, cezalandırılma ve sorumlu olma temalarını içeren olumsuz inançları kontrol altına alma ihtiyacını içermektedir. Bu inanç, kişi onları kontrol edemediği takdirde ortaya çıkacak zarar verici sonuçlardan kendisinin sorumlu olacağına ve cezalandırılacağına ilişkilidir. (Tosun ve Irak, 2008). Bu bağlamda şiddet mağduru kadınların bu alt boyuttan yüksek puan almaları oldukça anlamlıdır. Şiddet mağduru kadınların fiziksel şiddete karşı bir savunma mekanizması olarak kontrol ihtiyacını

kullandıkları söylenebilir. Aynı zamanda bilişsel güven alt boyutu kişilerin hafıza problemlerini, belleğe ilişkin güvensizlik düşüncelerini içermektedir. Bu bağlamda şiddet mağduru kadınların hafıza ve bellek problemlerine ilişkin inançlarının duygudurumlarını etkileyerek travmatik stres belirtilerini artırdığı yorumlanabilir.

Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda üst bilişler ve duygu düzenleme gücü ile travma sonrası stres belirtileri arasında anlamlı bir ilişki vardır hipotezi araştırma bulgularına bakıldığında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu analiz sonucuna göre yaşanan travmatik olayla ilgili endişelerin, inançların ve düşüncelerin kontrol edilmesine yönelik bilgi işleme süreçlerinin, bireylerin dışarıdan görülebilecek duygularını düzenlemede güçlük çekmesini artırıyor olabileceği sonucu çıkarılmaktadır. Araştırmadaki değişkenlerin ne yönde bağlantılı olduğu konusunda az sayıda çalışma olması nedeniyle kullanılan farklı analiz birimleri ve veri toplama araçlarının farklı bulgulara ulaşılmasında açıklayıcı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine başvuran şiddet mağduru kadınların travmatik bir olay sonrası stres belirtilerinin kontrol ihtiyacı ile üst bilişsel inançlarını savunma mekanizması olarak kullandıkları ve duygularını düzenlemekte güçlük yaşadıkları söylenebilir. Şiddet mağduru kadınların duygularını düzenlemeye yönelik psiko-sosyal destek hizmetlerinin ve şiddetin önlenmesine yönelik önleyici ve koruyucu destek hizmetlerinin önemi görülmektedir. Araştırmalar partner şiddeti mağdurlarının üçte birinin (%33) ve partner dışında birinden şiddet gören kadınların ise dörtte birinin (%26) yüksek risk içeren şiddet olayının ardından polise veya destek kuruluşlarına başvurduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Şiddet mağduru kadınların başvurmama sebepleri arasında ise yaşanan olaydan dolayı utanç duygusunun hissedilmesinin yer aldığı görülmektedir (FRA, 2014). Duygu düzenleme stratejilerinin TSSB'deki rolünün daha net bir biçimde ortaya çıkarılabilmesi için çeşitli boylamsal ve deneysel çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Kadına karşı şiddet ile mücadeleye yönelik ASHB (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) nın 'Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı' nda ilgili mevzuatın gözden geçirilerek etkin uygulanması ve şiddet mağdurlarının hukuka erişiminin kolaylaştırılması, Şiddete sıfır tolerans anlayışının yerleştirilmesi, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkin sunulmasına yönelik kapasitenin geliştirilmesi, şiddeti

ölemeye yönelik farkındalık ve duyarlılığın artırılması ve sistematik, güvenilir ve karşılaştırılabilir istatistiklerin üretilmesi amaçlanmaktadır (KYŞMUEP, 2021).

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi, (2015)., “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, s.84

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı 2021-2025, s.45

Arabacı, L. B., Dağlı, D. A., ve Taş, G. (2018). Madde kullanım bozukluklarında duygu düzenleme güçlüğü ve hemşirelerin rol ve sorumlulukları. *Bağımlılık Dergisi*, 19(1), 10-16.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA), (2014), “Gender Based Violence Against Women Survey Dataset”, s.24-30.

Akkaş, İbrahim; Uyanık, Zeki (2016), “Kadına Yönelik Şiddet” Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.6.

Arslan, H. (2018), Travma stres bozukluğu belirtilerinin üstbilişsel model ve duygu düzenleme stratejileri çerçevesinde incelenmesi / Examining posttraumatic stress disorder symptoms within the framework of metacognitive model and emotion regulation strategies, İzmir.

Banyard V, Mitchell KJ, Ybarra ML. Exposure to Self-Directed Violence: Understanding Intention to Help and Helping Behaviors among Adolescents and Emerging Adults. *Int J Environ Res Public Health*. 2021 Aug 14;18(16):8606. doi: 10.3390/ijerph18168606. PMID: 34444354; PMCID: PMC8391527.

Bardeen Joseph R., Kumpula Mandy J., ve Orcutt Holly K. Emotion Regulation Difficulties as a Prospective Predictor of Posttraumatic Stress Symptoms Following a Mass Shooting 2013, 2.

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümü (UNDESA), (2020), “World’s Women 2020”.

Bonanno, G. A. (2008). Loss, Trauma, and Human Resilience: Have We Underestimated the Human Capacity to Thrive After Extremely Aversive Events? *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, ve Policy*, S(1), 101–113. Doi:10.1037/1942-9681.S.1.101.

Bonn-Miller MO, Vujanovic AA, Boden MT, Gross JJ. Posttraumatic stress, difficulties in emotion regulation, and coping-oriented marijuana use. *Cogn Behav Ther*. 2011;40(1):34-44. doi: 10.1080/16506073.2010.525253. PMID: 21337213.

Boysan, M., Guzel Ozdemir, P., Ozdemir, O., Selvi, Y., Yilmaz, E., ve Kaya, N. (2017). Psychometric Properties of the Turkish Version of the PTSD Checklist for Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (PCL-5). *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(3), 306-316

Büyüköztürk, E., Giray, G. Metacognitive therapy in post-traumatic stress disorder: A meta- analysis *Dusunen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, Vol. 37, No. 1, Mart 2024, s. 44-53, ISSN: 1018-8681

Büyüköztürk, Ş.(2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*.(3.bas.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara, 177

Büyüköztürk, Ş. (2014). *DeneySEL desenler: Öntest-sontest, kontrol grubu, desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem A.

Brans K, Koval P, Verduyn P, Lim YL, Kuppens P. The regulation of negative and positive affect in daily life. *Emotion*. 2013 Oct;13(5):926-39.

Candini, V., Ghisi, M., Bianconi, G., Bulgari, V., Carcione, A., Cavalera, C., ve VIORMED-2 Group Stefano Barlati Assunta Martinazzoli Giuliana Mina Roberta Paleari Francesco Restaino Bruno Travasso Antonio Vita. (2020). Aggressive

behavior and metacognitive functions: a longitudinal study on patients with mental disorders. *Annals of general psychiatry*, 19, 1-13.

Capobianco L, Heal C, Bright M, Wells A. What Comes First Metacognition or Negative Emotion? A Test of Temporal Precedence. *Front Psychol*. 2019 Nov 19;10:2507. doi: 10.3389/fpsyg.2019.02507. PMID: 31803090; PMCID: PMC6877699.

Cloitre, M., Miranda, R., Stovall-McClough, K. C., and Han, H. (2005). Beyond PTSD: Emotion Regulation and Interpersonal Problems as Predictors of Functional Impairment in Survivors of Childhood Abuse. *Behavior Therapy*, 36(2), 119–124. [https://doi.org/10.1016/S0005-7894\(05\)80060-7](https://doi.org/10.1016/S0005-7894(05)80060-7)

Dunkley, A., and Phillips, J. (2015). *Domestic violence in Australia: A Quick guide to the issues*. Canberra: Parliamentary Services.

Diagnostic İstatistical Manual of Mental Disorders DSM 5, fifth edition, APA, 2013.

Dişçigil, A. G. (2003). Aile içi şiddet gören kadınlarda psikiyatrik bozukluklar: bir psikiyatri polikliniği örnekleme. *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.

Ehring T, Quack D. Emotion regulation difficulties in trauma survivors: the role of trauma type and PTSD symptom severity. *Behav Ther*. 2010 Dec;41(4):587-98. doi: 10.1016/j.beth.2010.04.004. Epub 2010 Jun 30. PMID: 21035621.

Fabes RA, Leonard SA, Kupanoff K, Martin CL. Parental coping with children's negative emotions: relations with children's emotional and social responding. *Child Dev*. 2001 72(3):907-20

Fanslow, J. L., and Robinson, E. M. (2004). Violence against women in New Zealand: prevalence and health consequences. *The New Zealand Medical Journal*, 117(1206), 1-12.

Flavell, J. H. (1979). Metacognitive and Cognitive Monitoring: A New Area of Cognitive Developmental Inquiry. *American Psychologist*, 34, 906-911.

Gratz KL, Roemer L. Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*. 2004;26:41–54.

Gilliom M, Shaw DS, Beck JE, Schonberg MA, Lukon JL. Anger regulation in disadvantaged preschool boys: strategies, antecedents, and the development of self-control. *Developmental Psychology*. 2002 Mar;38(2):222-235. DOI: 10.1037//0012-1649.38.2.222. PMID: 11881758.

Ghasemihabashi, A., Mahmoud Alilou, M., Esmailpour, K., and Bakhshi Pour Roudsari, A. (2024). The effectiveness of metacognitive therapy on sleep quality and aggression in women with post-traumatic stress disorder (PTSD). *Nursing And Midwifery Journal*, 21(12), 959-968.

Green, V. and Kofman, L. (2016, 2nd ed.). District Alliance for Safe Housing. *Every Door is the Right Door: Skills and Tools for Working with Domestic Violence Survivors*

Gross, J. J., (2007). *Emotion regulation: Conceptual Foundation*. 5-7.

Gupta, A., and Kumari, S. (2023). Depresif Bozukluklarda Bilişsel Davranışçı Terapinin Bilişüstü İnançlar Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 34(2).

Hacıoğlu, M., Aker, T., Kutlar, T., & Yaman, M. (2002). Deprem tipi travma sonrasında gelişen travma sonrası stres bozukluğu belirtileri alt tipleri. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 15, 4-15.

Hett, D. (2020). *Investigating the role of metacognitive beliefs in post-traumatic stress disorder (PTSD)* (Doctoral dissertation, University of Birmingham).

Hosseini Ramaghani NA, Rezaei F, Sepahvandi MA, Gholamrezaei S, Mirderikvand F. The mediating role of the metacognition, time perspectives and experiential avoidance on the relationship between childhood trauma and post-traumatic stress disorder symptoms. *Eur J Psychotraumatol*. 2019 Aug 16;10(1):1648173. doi: 10.1080/20008198.2019.1648173. PMID: 31489137; PMCID: PMC6713137.

Işıklı S, Keser E. Travma sonrası stres bozukluğunda duygular ve duygu düzenleme Vatan S, editör. *Duygu Düzenleme*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.55-63.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2021) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları

Kahya Y, Taşkale N (2019). Difficulties in emotion regulation, separation anxiety, and impulsivity as predictors of women's intimate partner violence experiences. *Düşünen Adam - Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 32(2), 101 - 112. 10.14744/DAJPNS.2019.00016

Karakelle, S., ve Saraç, S. (2010). Üst biliş hakkında bir gözden geçirme: Üstbiliş çalışmaları mı yoksa üst bilişsel yaklaşım mı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 45-60.

Karakelle, S. (2012). Üst bilişsel farkındalık, zekâ, problem çözme algısı ve düşünme ihtiyacı arasındaki bağlantılar. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 237-250.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yay.

Kocacık, F., ve Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 25-43.

Kolbaşı N, Söyler H, Gök D. Impact of Violence Exposure on Resilience, Emotional Regulation, and Life Satisfaction in Women. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Aralık 2023;15(Supplement 1):236-251. doi:10.18863/pgy.1260948

Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. ve Lozano, R. (2002) . “The World report on violence and health.” Genova: World Health Organization.

Mazloom, M., Yaghubi, H., and Mohammadkhani, S. (2016). Post-traumatic stress symptom, metacognition, emotional schema and emotion regulation: A structural equation model. *Personality and Individual Differences*, 88, 94-98.

Lechalt MF: The Public Health Dimensions of Disasters, *International J Ment Health* 19:70-79, 1990.

[Merriam-Webster.com Dictionary](https://www.merriam-webster.com/dictionary). Retrieved 2019-01-31.

[Misso, Dave D.](#) (2019) *Metacognition, personality functioning and domestic violence: A mixed methods analysis*. Masters by Research thesis, Queensland University of Technology.

Nazik, F., Sönmez, M., ve Güneş, G. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin üstbilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 145-150.

O'Bryan, E. M., McLeish, A. C., Kraemer, K. M., and Fleming, J. B. (2015). Emotion regulation difficulties and posttraumatic stress disorder symptom cluster severity among trauma-exposed college students. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 7(2), 131–137. <https://doi.org/10.1037/a0037764>

Oğuz, M. (2023). Özel Alanda Kadına Yönelik Şiddet. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Mersin.

Ozer, E. J., Best, S. R., Lipsey, T. L., and Weiss, D. S.(2003). Predictors of posttraumatic stress disorder and symptoms in adults: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 129, 52–71.

Özbey, O. (2012). Kadına yönelik şiddet-şiddetin temelleri. *Hukuk Gündemi*, 1, 37-39.

Özsoy, G. (2007). İlköğretim beşinci sınıfta üstbiliş stratejileri öğretiminin problem çözme başarısına etkisi. doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Papageorgiou, C., & Wells, A. (2003). An empirical test of a clinical metacognitive model of rumination and depression. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 261-273.

Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.

Salaçin, S., Ergören, T.A., Uyaniker, D.Z., (2009). Kadına Yönelik Şiddet. *Klinik Gelişim, Adli Tıp Özel Sayısı 22*: 95–100

Sharma, I. (2015). Violence against women: Where are the solutions? *Indian journal of psychiatry*, 57(2), 131-139. <https://doi.org/10.4103/00195545.158133>

Shepherd L, Wild J. Emotion regulation, physiological arousal and PTSD symptoms in trauma-exposed individuals. *J Behav Ther Exp Psychiatry*. 2014 Sep;45(3):360-7. doi: 10.1016/j.jbtep.2014.03.002. Epub 2014 Mar 26. PMID: 24727342; PMCID: PMC4053589.

Shorey RC, Cornelius TL, Bell KM. A critical review of theoretical frameworks for dating violence: Comparing the dating and marital fields. *Aggression and Violent Behavior*. 2008b; 13(3):185–194.

Stöckl H, Devries K, Rotstein A, Abrahams N, Campbell J, Watts C et al. The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *Lancet*. 2013;382(9895):859–65.

Szabo YZ, Warnecke AJ, Newton TL, Valentine JC. Rumination and posttraumatic stress symptoms in trauma-exposed adults: a systematic review and meta-analysis. *Anxiety, Stress, and Coping*. 2017;30(4):396-414.

Takarangi, M. K., Smith, R. A., Strange, D., and Flowe, H. D. (2017). Metacognitive and metamemory beliefs in the development and maintenance of posttraumatic stress disorder. *Clinical Psychological Science*, 5(1), 131-140.

TKDF Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi. Haziran 2023 <https://turkiye.unfpa.org/tr/tkdf-ev-ici-siddet-raporu-2023>

Türk Dil Kurumu, (2024). 15 Mayıs 2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.

Tosun A, Irak M (2008) Üstbiliş Ölçeği-30'un Türkçe uyarlaması, geçerliği, güvenilirliği, kaygı ve obsesif-kompulsif belirtilerle ilişkisi. *Turk Psikiyatri Derg*, 19(1): 67-80.

Uluocak, Ş., Gökulu, G., ve Bilir, O. (2014). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Stratejik Bir Başlangıç Noktası: Partner Şiddeti. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 362-387.

United Nation [UN]. (2006). In-depth study on all forms of violence against women. Report of the secretary- General.

Violence against Women, V. (2014). an EU-wide survey. Main Results. Available online: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf (accessed on 10 March 2021).

Violence against women prevalence estimates, 2018. Geneva: World Health Organization; 2021 (<https://apps.who.int/iris/handle/10665/341337>, accessed 3 April 2023).

Wells A, Cartwright-Hatton S (2004) A short form of the metacognitions questionnaire: properties of the MCQ 30. *Behav Res Ther*, 42: 385–396

Wells, A., and Sembi, S. (2004a). Metacognitive therapy for PTSD: A core treatment manual. *Cognitive and Behavioural Practice*, 11, 365–377.

Wells, A. (2013). Advances in metacognitive therapy. *International Journal of Cognitive Therapy*, 6 (2), 186- 201. doi: 10.1521/ijct.2013.6.2.186.

Wengrowicz, N., Dori, Y. J., and Dori D. (2018). Metacognition and meta-assessment in engineering education. In Y. J. Dori, Z. Mevarech, and D. Baker (Eds.), *Innovations in science education and technology* (pp. 191-216). Springer.

WHO, (2015). “Definition and Typology of Violence.” <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en>, Erişim tarihi: 22.12.2021.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), (2018), “Violence Against Women Prevalence Estimates-2018: Global, Regional and National Prevalence Estimates for Intimate Partner Violence Against Women and Global and Regional Prevalence Estimates for Non-Partner Sexual Violence Against Women” <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>

Yazıhan, N., Yelboğa, Z. Metacognitive beliefs of posttraumatic stress disorder patients (tur). *J Clin Psy*. 2019; 22(4): 445-451

Yıldız, E. B. (2017). Şiddet görmüş kadınlarla çalışan profesyonellerin ikincil travmatik stres deneyimleri. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz AE. Examination of metacognitive factors in relation to anxiety and depressive symptoms: a cross-cultural study. Uzmanlık Tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, 2007.

Yüksel K. İ, Çavlin, A., Akadlı E., B. (2015). Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. T. C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

EKLER

EK A Tez Etik Kurul Onay Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	SULTAN SEYYİDE POLATER
ÖĞRENCİ NO	2022011015
TEL. NO.	
E - MAIL	
ADRESİ FRI	
ANA BİLİM DALI	PSİKOLOJİ
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERİS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AIT DÖNEMLIK KAYDININ YAPILIP YAPILMADIĞI	2023/2024 - GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEMEDİM (YENİLEDİM.)
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	FİZİKSEL ŞİDDET GÖREN KADINLARIN ÜST BİLİŞ VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜKLERİNİN TRAVMA SONRASI STRES BELİRTİLERİYLE İLİŞKİSİ
TEZİN AMACI	Bu araştırmanın amacı, fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üstü kadınların üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğüünün travma sonrası stres belirtilerini yordayıp yordamadığını belirlemektir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Fiziksel şiddete maruz kaldığı için Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran kadınlarda travma sonrası stres belirtileri (TSSB) ile üst biliş ve duygu düzenleme güçlüklerinin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın evrenini, Mersin ilinde ikamet eden ve fiziksel şiddete maruz kalan kişilerden 18 yaş üstü 117 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada fiziksel şiddete maruz kalan kadınların üst-biliş düzeylerini belirlemek için "Üst Biliş Ölçeği-30", duygu düzenleme güçlüklerinin düzeylerini ölçmek için "Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği", kadınların travma sonrası stres belirtilerinin düzeyini ölçmek için "Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği" ve araştırmacı tarafından düzenlenen Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. İlişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmanın normal dağılım göstermesinden dolayı parametrik testlerle işlem yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda üst biliş alt boyutlarından olumlu inanç, bilişsel güven, kontrol edilmezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık alt boyutunun anlamlı düzeyde yordamadığı fakat kontrol ihtiyacı alt boyutunun anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Çalışmanın bir diğer bulgusuna bakıldığında duygu düzenleme güçlüğü ve travmatik stres belirtileri alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Katılımcıların çalışma, medeni, eğitim, şiddet uygulayan ile ilişkisi ve şiddet görme sıklığı puanları ana değişkenlere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırmanın sonuçları ilgili alan yazını kapsamında tartışılarak ileride yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı- Ankara- Çankaya- Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI (İB) AYRINTILI BİLGİLER	Mersin Yenişehir İlçesi- Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü- Fiziksel Şiddet Gören Kadınlar-Üst Biliş 30 Ölçeği, Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği - Demografik Bilgi Formu
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	Üst Biliş 30 Ölçeği, Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği - Demografik Bilgi Formu
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ) EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/ SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) 1 Sayfa Üst Biliş 30 Ölçeği 2) 2 Sayfa Travmatik Stres Belirtileri Ölçeği 3) 3 Sayfa Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği Formu 4) 1 Sayfa Demografik Bilgi
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: SULTAN SEYYİDE POLATER	ÖĞRENCİNİN İMZASI: ..... TARİH: ..... / ..... / 20.... (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu ..... faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI	Adı - Soyadı:	Prof. Dr. Şükrü UĞUZ		Prof. Dr. Murat KOC		
Dr. Öğr. Üyesi (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı:	Prof. Dr.		Prof. Dr.		
..... / ..... / 20.....	İmzası:	(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)		(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)		
..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....		..... / ..... / 20.....		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Şirvan KALSIN	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı : Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı: Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı : Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı: Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı : Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti	Unvanı : Prof. Dr. (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır)
..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....	..... / ..... / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
ÖY BİRLİĞİ İLE						
ÖY ÇOKLUĞU İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, ... / ..... / 20..... - ..... / ..... / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK B. Bilgilendirilmiş Gönüllülük Onam Formu

Tarih:.....

ÇAĞ UNIVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılanız rica edilen araştırmaya ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda Fiziksel Şiddet Gören Kadınlarda Üst Biliş ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Trauma Sonrası Stres Belirtileriyle İlişkisi başlıklı araştırma Sultan Seyyide SARGİN tarafından **gönüllü katılmalarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde koruyucu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu **araştırmaya katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katılıktan sonra **çalışmadan çekilebilirsiniz**. Bu formu onaylayanuz **araştırmaya katılmaya için onam verdiğinizi kabul etmiş** gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada, fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üstü kadınlarda üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin **trauma** sonrası stres belirtileri bakımından araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Nedeni: Kadına yönelik fiziksel şiddet sonucu trauma sonrası stres belirtileri ile üst biliş ve duygu düzenleme güçlüğüne ilişkin araştıran araştırmalar kısıtlıdır. Bu bağlamda yapılacak araştırma fiziksel şiddetin kadın üzerindeki farklı değişkenlerin etkisini analiz edilmesi için önem taşımaktadır.

Süresi: Mart-Mayıs 2024

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Mersin Şiddet Ölçme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü

Çalışmaya Katılmaya Onay:

Katılmaya beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmaya gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmaya kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile ***)

Adı-Soyadı:

İmzası ***:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Sultan Seyyide POLATER

e-posta:

İmzası: Enstitü Müdürlüğünde Kalan Sureti İmzalıdır

***Online yapılacak uygulamalarda ıslak imza yerine, bilgilendirilmiş onam formunun anketin ilk sayfasındaki en üst bölümüne yerleştirilerek **katılımcıların kabul** ediyorum onay kutusunu işaretlemesinin istenilmesi gerekmektedir.

EK C. Demografik Bilgi Formu**DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU**

1. Yaşınız:

2. En son mezun olduğunuz okul nedir?

~~Okur yazar~~ ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Lisansüstü ( )

3. Medeni durumunuz nedir?

~~Bekar~~ ( ) Evli ( ) Boşanmış ( )

4. Çalışma durumunuz nedir?

Çalışıyorum ( )

Çalışmıyorum ( )

5. Fiziksel şiddete ne sıklıkla maruz kaldınız?

Her gün ( )

Haftada birkaç kez ( )

Ayda birkaç kez ( )

Yılda birkaç kez ( )

7. Fiziksel şiddet uygulayan kişi ile yakınlık dereceniz nedir?

Partner ( )

Anne ( )

Baba ( )

Kardeş ( )

Akraba ( )

8. Psikiyatrik bir tanınız var mı?

Yok ( )

Var ( )

EK D. Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği

Aşağıda insanların duygularını kontrol etmekte kullandıkları bazı yöntemler yer almıştır. Lütfen her duruma dikkatlice bakınız ve her birinin sizin için ne kadar doğru olduğuna içtenlikle değerlendiriniz. Değerlendirmenizi uygun cevap boşluğindeki yanvardak. İnceleme çubuğu (X) kullanarak işaretleyiniz.

1. Ne hissettiğim konusunda netimdir.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
2. Ne hissettiğimi dikkate alırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
4. Ne hissettiğim konusunda net bir fikrim vardır.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
6. Ne hissettiğime dikkat ederim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
7. Ne hissettiğimi tam olarak bilirim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
8. Ne hissettiğimi önemserim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
9. Ne hissettiğim konusunda karmaşa yaşarım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
10. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygularımı kabul ederim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
11. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendime kızarım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
12. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için utanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
13. Kendimi kötü hissettiğimde, işlerimi yapmaktan zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

14. Kendimi kötü hissettiğimde, kontrollimi kaybederim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
15. Kendimi kötü hissettiğimde, uzun süre böyle kalacağıma inanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
16. Kendimi kötü hissettiğimde, sonuç olarak yoğun depresif duygular içinde olacağıma inanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
17. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularımın yerinde ve önemli olduğuna inanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
18. Kendimi kötü hissettiğimde, başka şeylere odaklanmakta zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
19. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi kontrolden çıkmış hissedirim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
20. Kendimi kötü hissettiğimde, halen işlerimi sürdürebilirim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
21. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygudan dolayı kendimden utanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
22. Kendimi kötü hissettiğimde, eninde sonunda kendimi daha iyi hissetmenin bir yolunu bulacağımı bilirim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
23. Kendimi kötü hissettiğimde, zayıf biri olduğum duygusuna kapılırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
24. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol altında tutabileceğimi hissedirim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
25. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için suçluluk duyuram.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
26. Kendimi kötü hissettiğimde, koşuşturma oluşturmaya zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

27. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol etmekte zorlanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
28. Kendimi kötü hissettiğimde, daha iyi hissetmem için yapacağım hiç bir şey olmadığını inanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
29. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendimden rahatsız olurum.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
30. Kendimi kötü hissettiğimde, kendim için çok fazla endişelenmeye başlarım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
31. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi bu duyguya bırakmaktan başka yapabileceğim birşey olmadığını inanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
32. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarım üzerindeki kontrolümü kaybederim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
33. Kendimi kötü hissettiğimde, başka bir şey düşünmekte zorlanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
34. Kendimi kötü hissettiğimde, duyguların gerçekte ne olduğunu anlamak için zaman ayırırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
35. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi daha iyi hissetmem uzun zaman alır.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
36. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularım dayanılmaz olur.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

EK E. Üst Bilgi 30 Ölçeği

Bu anket kişilerin kendi düşüncelerine ilişkin inançlarını incelemektedir. Aşağıda bireyler tarafından ifade edilmiş bazı inanç maddeleri listelenmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuyarak her birine ne kadar katıldığınızı uygun rakamı işaretleyerek belirtiniz (1: kesinlikle katılmıyorum; 2: kısmen katılmıyorum; 3 kısmen katılıyorum; 4: kesinlikle katılıyorum). Lütfen tüm maddeleri cevaplandırınız. Bu ankette doğru ya da yanlış cevap bulunmamaktadır.

	Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Endişelenmek gelecekteki problemlerden kaçınmama yardımcı olur.	(1)	(2)	(3)	(4)
2. Endişelenmem benim için tehlikelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Aklımdan geçenlerle çok uğraşırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Endişe ede ede kendimi hasta edebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Bir problem üzerinde düşünürken zihnimin nasıl çalıştığının farkındayım.	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Eğer beni endişelendiren bir düşünceyi kontrol edemezsem ve bu gerçekleşirse, benim hatam olur.	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Düzenliliğimi sürdürebilmem için endişe etmeye ihtiyacım var.	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Kelimeler ve isimler konusunda belleğime güvenim pek yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Ne kadar engellemeye çalışsam çalışayım, endişe verici düşüncelerim devam eder.	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Endişelenmek kafamdaki düşünceleri düzene sokmama yardımcı eder.	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Endişe verici düşünceler aklıma geldiğinde onları görmezden gelebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Düşüncelerimi izlerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Düşüncelerimi her zaman kontrol altında tutmalıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Belleğim zaman zaman beni yanıltır.	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Belirli düşüncelerimi kontrol etmediğim için cezalandırılacağım.	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Endişelerim beni delirtebilir.	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Düşündüğümün her an farkındayım.	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Zayıf bir belleğim vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Dikkatim zihnimin nasıl çalıştığıyla meşguldür.	(1)	(2)	(3)	(4)
20. Endişelenmek bir şeylerin üstesinden gelmeye yardımcı eder.	(1)	(2)	(3)	(4)
21. Düşüncelerimi kontrol edememek bir zayıflık işaretidir.	(1)	(2)	(3)	(4)
22. Endişelenmeye başladığım zaman kendimi durduramam.	(1)	(2)	(3)	(4)
23. Endişelenmek problemleri çözmeye bana yardımcı olur.	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Bir yerleri hatırlama konusunda belleğime pek güvenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Belirli şeyleri düşünmek kötüdür.	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Belleğime güvenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)
27. Eğer düşüncelerimi kontrol edemezsem işlerimi sürdüremem.	(1)	(2)	(3)	(4)
28. İyi çalışabilmek için endişelenmeye ihtiyacım vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Olayları hatırlama konusunda belleğime pek güvenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Düşüncelerimi sürekli gözden geçiririm	(1)	(2)	(3)	(4)

EK F. Travmatik Stes Belirtileri Ölçeği

TRAVMATİK STRES BELİRTİ ÖLÇEĞİ (TSBÖ-5)

Ebru Şalcıoğlu, 2016

Aşağıda olumsuz bir olaydan sonra birçok insanın yaşadığı bazı sorunlar sıralanmıştır. Lütfen SON BİR AY İÇİNDE bu sorunların sizi ne kadar rahatsız ettiğini belirtiniz (uygun kolonun altına X koyunuz).

	HİÇ	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK
1. Yaşadığım olayla ilgili bazı anıları /görüntüleri aklımdan atamıyorum.				
2. Yaşadığım olay birdenbire gözlerimin önünden bir film şeridi gibi geçiyor ve geri dönüp olayı yeniden yaşıyor gibi hissediyorum ya da davranıyorum.				
3. Yaşadığım olayla ilgili sıkıntılı rüyalar görüyorum.				
4. Herhangi bir şey bana yaşadığım olayı hatırlatınca sıkıntı, rahatsızlık duyuyorum.				
5. Herhangi bir şey bana yaşadığım olayı hatırlatınca çarpıntı, terleme, baş dönmesi, bedenimde gerginlik gibi fiziksel belirtiler yaşıyorum.				
6. Yaşadığım olayla ilgili anıları, düşünceleri aklımdan atmaya çalışıyorum.				
7. Bazı durumlardan, eşyalardan, yerlerden, kişilerden yaşadığım olayı hatırlattığı, düşündürdüğü ya da kötü hissettirdiği için kaçıyorum ya da kaçınıyorum.				
8. Yaşadığım olayın bazı bölümlerini hatırlamakta güçlük çekiyorum.				
9. Yaşadığım olaydan sonra dünya, insanlar ya da kendimle ilgili aşırı olumsuz düşüncelerim oluştu (örneğin, dünyanın çok tehlikeli bir yer olduğu, insanların kötü ve güvenilmez olduğu, kendimin kötü ve değersiz olduğu gibi düşünceler).				
10. Yaşadığım olayın sebebi ya da sonuçları ile ilgili kendimi ya da başkalarını suçluyorum.				
11. Yaşadığım olaydan beri sürekli korku, öfke ya da utanç içindeyim.				
12. Eskiden zevk aldığım şeylere karşı ilgim azaldı.				
13. İnsanlardan uzaklaştığımı, onlara karşı yabancılaştığımı hissediyorum.				
14. Güzel duyguları hissedemez oldum (örneğin, mutluluk, tatmin, sevevi ve bunlar gibi).				

İsim: _____

Tarih : _____

15. Yaşadığım olaydan sonra en küçük şeylere bile eskisinden daha çabuk öfkeleniyorum ve patlıyorum (örneğin, bağıriyorum, eşyaları kırıp döküyorum, insanlara vuruyorum gibi).				
16. Riskli ya da kendime zarar veren şekilde davranıyorum (örneğin, tehlikeli bir şekilde araba kullanıyorum, alkol ya da uyuşturucu madde alıyorum, kendimi fiziksel olarak yaralıyorum gibi)				
17. Kötü bir şey olacaktı gibi sürekli tetikte bekliyorum.				
18. Ani bir ses ya da hareket olduğunda irkiliyorum.				
19. Dikkatimi yaptığım işe toplamakta güçlük çekiyorum.				
20. Uyumakta güçlük çekiyorum.				

EK G. SOBE Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.04.04-2400001066
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

02.02.2024

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında tez aşamasında kayıtlı olan Sultan Seyyide SARGİN isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : Öğrenciye Ait Tez Etik Dosyası.

EK H. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2400001448
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

14.02.2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 01.02.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400000951 sayılı yazınız.
b) 02.02.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400001066 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Zarfif Ayça UYKU ve Sultan Seyyide SARGİN isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK I. Tez Anket İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2400001463
Konu : Sultan Seyyide SARGİN'ın Tez
Anket İzni Hk.

15.02.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı Sultan Seyyide SARGİN isimli öğrencinin "Fiziksel şiddet gören kadınların üst biliş ve duyu düzenleme güçlüklerinin travma sonrası stres belirtileriyle ilişkisi" başlıklı tezi Üniversitemizde görevli Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI'nın danışmanlığında yürütülmektedir. Adı geçen öğrenci çalışmasında, Müdürlüğünüze başvuran fiziksel şiddet gören kadınları kapsamak üzere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, izin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek : Anket dosyası.

Dağıtım:
Gereği:
Mersin Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezi
Müdürlüğüne

Bilgi:
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Eğitim ve
Yayın Dairesi Başkanlığına
Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl
Müdürlüğüne
Mersin Valiliğine

EK İ. Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü

Sayı : E-19340086-774.01.02-10541478

20.02.2024

Konu : Sultan Seyyide SARGİN'ın Tez Anket İzni
Hk.

MERSİN VALİLİĞİNE
(Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı'nın 22.01.2024 tarih ve 10160002 sayılı yazısında eksik olan kuramsal çerçeve yazının ekinde sunulmuştur. Kuruluşumuzda 42754 sicil numarası ile Psikolog kadrosunda görev alan Sultan Seyyide SARGİN'ın Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Üst Biliş ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Travma Sonrası Stres Belirtileri İle İlişkisi isimli çalışması kapsamında Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü'ne başvuruda bulunan 18 yaş üstü kadınlara anket uygulaması yapılabilmesi için araştırma talebinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na iletilmesi ve Bakanlık Makamınca uygun görüldüğü takdirde gerekli onayın talep edilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim

Sevda BİNGÖL
Kuruluş Müdürü V.

Ek:

- 1 - Gereklî Evraklar (32 Sayfa)
- 2 - Etik Kurul İzin Üst Yazısı (1 Sayfa)
- 3 - Öğrenci Belgesi (3 Sayfa)

EK J. Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Sayı : E-63363479-900-10552540
Konu : Anket Uygulaması Talebi

27.02.2024

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞINA
(Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)

İlgi : Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünün 20.02.2024 tarihli ve E-19340086-774.01.02-10541478 sayılı yazısı.

İlgi tarih ve sayılı yazı ile; Müdürlüğümüze bağlı Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünde Psikolog olarak görev yapan Sultan Seyyide SARGIN, "Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Üst Biliş ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Travma Sonrası Stres Belirtileri ile İlişkisi" adlı çalışması kapsamında Müdürlüğümüze bağlı Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuruda bulunan 18 yaş üstü kadınlara anket uygulaması yapma talebinde bulunmuştur.

Söz konusu anket çalışması Müdürlüğümüze uygun görülmüş olup Başkanlığımızca da uygun görülmesi halinde gerekli onay verilmesi hususunda,
Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Naci YILMAZ
Vali a.
İl Müdür V.

EK K. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzin Yazısı

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-84459573-605.01-10684936

04.03.2024

Konu : Anket Uygulaması Talebi-Sultan Seyyide
Sargın

BAKANLIK MAKAMINA

Mersin Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün 27.02.2024 tarihli ve 10552540 sayılı yazısı ile İl Müdürlüğüne bağlı Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünde Psikolog olarak görev yapan Sultan Seyyide SARGIN'ın "Fiziksel Şiddet Gören Kadınların Üst Biliş ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Travma Sonrası Stres Belirtileri ile İlişkisi" adlı çalışması kapsamında Mersin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuruda bulunan 18 yaş üstü kadınlara anket uygulaması yapma talebi Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 29.02.2024 tarihli ve 10670483 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü koordinasyonunda, ŞÖNİM denetiminde, kuruluş işleyişini aksatmayacak şekilde, görüşmelere katılma zorunluluğu olmaksızın gönüllülük esasına dayalı olarak, katılımcıların yazılı onamları alınarak ses-görüntü kaydı alınmaksızın, kuruluşların yönetmeliklerinde belirtilen gizlilik kurallarına dikkat edilerek, araştırmanın izin süresi (Makam Olur'unun alınmasını müteakiben en geç 3 ay) içinde tamamlanarak, tamamlanamadığı takdirde çalışma süresi bitmeden resmi kanal vasıtasıyla ek süre talep edilerek, araştırmada beyan edilen görüş ve değerlendirmelerin, ortaya çıkan bulgu ve sonuçların Bakanlığımız kurumsal görüş ya da politikasını yansıtmadığı hususuna yer verilerek, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi ve taahhütname imzalatılması koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Hüseyin KAYA
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı

OLUR
Zafer TARIKDAROĞLU
Bakan a.
Bakan Yardımcısı